Teknologi

MATERIEL: Cobra er navnet på den nye hjelm, som om kort tid skal beskytte de danske soldaterhoveder i internationale missioner. Hjelmen har været gennem en omfattende brugertest og tilbydes med to forskellige indermontager. ■

Side 17

Kommentar

FORLIG: Ingen ved, hvordan de politiske forhandlinger ender, men forsvaret skal spare, og vi skal være færre ansatte. Generalmajor Per Ludvigsen skriver om tiden, mens vi venter på forliget. ■

Side 29

Erhvervsliv

INTERVIEW: Forsvaret har landets bedste lederuddannelse, siger administrerende direktør i BRFkredit Sven Arne Blomberg. Han hilser ansøgere med militære ledelsesuddannelser velkomne, men han mener, at der i de fleste tilfælde vil være behov for mere uddannelse. ■

Side 31

FORSVARSAVISEN 02

FORSVARET

ÅRGANG 1 · OKTOBER · 2012

Tema: Isen smelter - side 4-7

OPRYDNING I ARKTIS

Miljø: Sporene fra årtiers forureninger i Mestersvig og på Station Nord er ved at blive slettet, og i Grønnedal er planen for oprydning på vej.

TEKST OG FOTO: **LARS BØGH VINTHER** / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

-Værsgo og spis!

På en mark ved Mestersvig har forsvarets miljøingeniører serveret et solidt måltid til olienedbrydende bakterier. Serveringsbakken er en 14.000 m2 stor gummimembran omgivet af afvandingskanaler, og måltidet er et 30 centimeter tykt lag af svært forurenet jord. I to korte arktiske somre har entreprenører etableret "landfarmen", så nu "farmes" der. Det vil sige, at jorden vandes, gødes og luftes, og nu venter forsvarets ansvarlige ingeniør spændt på at se resultatet.

- Vi regner med, at bakterierne er fem år om at omdanne olien. Det har laboratorieforsøg vist. Men det er jo første gang landfarming afprøves i Arktis så højt mod nord, så det bliver spændende at se, hvordan det virker i virkeligheden, fortæller Birgitte Weber Blicher.

Hun har ansvaret for, at forsvaret har ryddet tusinder af tønder væk fra stranden på Station Nord, installeret Arktis´ første forbrændingsanlæg i nationalparken og kortlagt forureninger de steder, hvor forsvaret har været. Med lukningen af Grønnedal i sydvest venter der også en stor opgave her, for som forsvarsminister Nick Hækkerup har lovet det grønlandske selvstyre i Ingeniøren:

- Jeg ser alvorligt på forsvarets forurening i Grønland. Vi står ved vores ansvar.

Både forsvarsministeren og forsvarsudvalget har med egne øjne set de projekter, som forsvaret på eget initiativ har sat i gang i Grønland. Og de 35 millioner kroner, som er givet ud til forsøget i Mestersvig, kan gå hen og blive en gevinst for hele Grønland, fortæller Birgitte Weber Blicher:

- Hvis det virker som planlagt, har vi etableret et anlæg og udviklet en teknologi, der fremadrettet kan anvendes til at omdanne forurenet jord i hele Grønland. ■

I SIDSTE ØJEBLIK / NYHEDER FRA IND OG UDLAND

Analyser offentliggjort

BESPARELSER: Forsvarsministeriet offentliggjorde 8. oktober 2012 to analyser af forsvaret. Den ene analyse omhandler centrale dele af forsvarets økonomi, mens den anden analyserer forsvaret, Hjemmeværnet og det statslige beredskabs langsigtede behov for etablissementer, herunder kaserner, flådestationer og flyvestationer. De to analyser spiller en afgørende rolle i de kommende besparelser i forsvaret og er udarbejdet som besluttet i Forsvarsforliget 2010-2014. ■

Solceller på Almegård

RETSSAG: 14. december skal forsvarets største jordmonterede solcelleanlæg efter planen stå færdigt på Almegårds Kaserne på Bornholm. Det cirka 2.000 m² store anlæg kommer til at producere 300.000 kwh om året, hvilket svarer til cirka 70 familiers elforbrug. Fire virksomheder havde budt på opgaven, som gik til det lokale firma Knud Jensen & Søn. Almegårds Kaserne er sammen med Aalborg Kaserner udpeget til "Grønne Etablissementer". ■

Kulturnat i forsvaret

OPLEVELSER: Se det er en af forsvarets nye IKK´ere, sagde den unge mand belærende til sin kæreste. En midaldrende kvinde proklamerede, at hun bestemt skulle hen og røre ved den store tank. Det var nu hverken et infanterikampkøretøj (IKK) eller en kampvogn, der var stillet op udenfor Forsvarsministeriet, men en Piranha. Forsvarsministeriet var ikke de eneste, der bød publikum velkommen. Også Nyholm, Kastellet og Livgardens Kaserne havde også åbent for besøgende på den velbesøgte kulturnat. ■

OVERBLIK

REDIGERET AF
KAREN DAHLIN
KAREN@FTV.DK

Det er min faste overbevisning, at forsvarets medarbejdere udøver en ansvarlig og professionel indsats.

Forsvarschef general **Peter Bartram** om omdømmemålingen.

Hvidbjørnen træner

ØVELSE: Inspektionsskibet Hvidbjørnen deltog i begyndelsen af oktober som den eneste danske enhed i øvelsen Joint Warrior ud for Skotlands kyst. Øvelsen er Europas største, og scenariet er en klassisk konflikt om et landområde, hvor internationale styrker er på vej for at håndhæve FN-resolutioner. I alt ni lande trænede i farvandene omkring Skotland og Hebriderne, hvor det er muligt at manøvrere på både dybt og lavt vand. Desuden betyder begrænset skibstrafik, at området er ideelt til træning. ■

Vil du købe en kaserne?

SALG: Har du lyst til at blive den lykkelige ejer af resterne af Holbæk Kaserne, så er det med at slå til nu. Hovedbygningen fra 1913 og et depot er sat til salg af Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste (FBE) i offentligt udbud. Bygningerne og grundarealet på 8.104 m² huser i dag Hjemmeværnsdistrikt Vestsjælland. Er lysten til at blive kaserneejer vækket, så skal dit bud være FBE i hænde senest 30. oktober kl. 12. Du kan finde udbudsmaterialet på forsvaret.dk/FBE. ■

W

LÆS FLERE NYHEDER, GÅ I DYBDEN MED FOKUSOMRÅDER ELLER SE VIDEO PÅ **FORSVARET.DK**

Miljømand til bygningstjenesten

CHEFSKIFTE: Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste har fået ny direktør. Valget er faldet på Hans J. Høyer, der kommer fra en stilling som vicedirektør i Miljøministeriet.
- Jeg er glad og stolt over at være valgt til at stå i spidsen for holdet, der skal lede Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste gennem de store udfordringer, som forsvaret skal gennemføre, siger Hans J. Høyer. Han kommer med en ledelsesmæssig ballast fra en lang række private og offentlige virksomheder og har en fortid som reserveofficer og FN-observatør. Hans J. Høyer tiltræder den 1. november. ■

Forvarets omdømme

IMAGE Forsvarsministeriet offentliggjorde i begyndelsen af oktober den længe ventede omdømmemåling. Målingen omfatter Forsvarsministeriets departement, forsvaret samt Hjemmeværnet, Beredskabsstyrelsen og Forsvarets Efterretningstjeneste.
For forsvarets vedkommende er konklusionen, at forsvaret alt i alt har et fornuftigt omdømme på trods af ridser i lakken på områder som økonomi, kultur og ledelse. ■

Flyvestation Værløse åbner i november

ADGANG: I længere tid har Åbningsgruppen af Flyvestation Værløse arbejdet for, at dele af de store naturområder på den nedlagte flyvestation bliver åbnet for borgerne. De sidste aftaler mellem Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste, Furesø Kommune, et ejendomsselskab og åbningsgruppen er nu på plads. Den officielle åbning bliver søndag 25. november kl. 10-13, hvor der vil være taler, morgenmad og aktiviteter på det åbnede område. Forinden skal bygninger og forurenede områder hegnes af, og der skal laves åbninger i hegnet omkring flyvestationen. I alt skal der sættes 7,5 km hegn op - et højt dyrehegn på 3,5 km, et lavt dyrehegn på 1 km samt et mobilt byggepladshegn på 3 km. Furesø Kommune har påtaget sig den ekstra drift som følge af offentlig adgang til flyvestationen og stillet sikkerhed for økonomien omkring åbningen. ■

FOTO: KIM PEDERSEN

På kanten af forsvaret

TV: - Der er mange fordomme om offentlige virksomheder, men er det mon så galt, som fordommene peger på, spørger Mikkel Tyrrestrup. Han er redaktionssekretær på programmet Gintberg på Kanten, der i den nye sæson skifter fokus fra udkantsdanmark til det offentlige Danmark. Det betyder spot på forsvaret, hvor Jan Gintberg og holdet blandt andet har besøgt MISU i Oksbøl, Søværnets Våbenkursus og Forsvarsakademiet. ■

Du kan programmet på DR1 den 22. november klokken 20.

ØVELSE

Soldater på vej om bord i en Black Hawk. Med omkring 1000 deltagere blev årets Night Hawk øvelse den hidtil største. Der deltog specialoperationsstyrker fra flere lande, og øvelsesområdet var hele Danmark. *Foto: Flyvevåbnets Fototjeneste*

IVER HUITFELDT PÅ VEJ

Foto: Susanne Blomqvist

Med en uges forsinkelse afsejlede fregatten Iver Huitfeldt den 14. oktober flådestation Korsør. Fregatten forventes indsat i Operation Ocean Shield i slutningen af oktober.

AF **PERNILLE KROER** / SOK

ADENBUGTEN Det var installationen af nye kraner til frømændenes indsatsfartøjer, de såkaldte RHIBs, der forsinkede Iver Huitfeldts afsejling. Kranerne, der bruges til at sætte RHIBs'ene i vandet, er en forudsætning for, at fregatten kan operere i antipirateri-operationer. Det er første gang, at en af søværnet tre nye fregatter bliver indsat i en international operation. Udover deltagelse i NATOs operation mod pirateri er formålet at teste fregatten for eventuelle fejl, inden garantiperioden for den nye fregat udløber. Endelig har støtteskibene Absalon og Esbern Snare og ikke mindst skibenes besætninger godt af en pause fra de antipirateri-operationer, som de løbende har været indsat i siden 2008.

Fregatterne som platform
I forhold til støtteskibene er der både fordele og ulemper ved at bruge fregatterne i antipirateri operationer.
Fregatterne er bygget med tre dæk, mens støtteskibene har fire dæk. Det underste dæk på støtteskibene er et flexdæk, der på én gang kan indrettes med faciliteter for skibets særlige indsatshold, SMI-holdet, og med celler til tilbageholdte formodede pirater.
Alligevel har fregatterne bedre faciliteter til at tilbageholde formodede pirater i forhold til de faciliteter, der hidtil har været anvendt på Absalon-klassen. Der er blandt andet dobbelt så mange celler på fregatterne, som der hidtil har været på støtteskibene. Det vil sige ti celler mod fem på støtteskibene.
Desuden er fregatterne udstyret med fire hovedmotorer, mens støtteskibene kun har to hovedmotorer. Derfor kan fregatterne sejle hurtigere end støtteskibene, og de er mindre sårbare over for eventuelt nedbrud af en eller flere af maskinerne. ■

LYNX PARAT TIL PIRATJAGT

En Lynx-helikopter skal for første gang bekæmpe pirater ved Afrikas Horn med base på Søværnets nye fregat Iver Huitfeldt, og det blev trænet på øvelsen, der foregik i Kattegat.

AF **LARS SKJOLDAN** / FTK

ADENBUGTEN Lynx-helikopterne har deltaget i NATOs Operation Ocean Shield siden 2009. Tidligere udsendelse har været med et af søværnets støtteskibe, Absalon og Esbern Snare, men denne gang er det altså med Iver Huitfeldt, der er én af de tre nye fregatter, som søværnet har fået de seneste år.Lynx-besætningen består af fire personer. En pilot, to teknikkere og en taktisk observatør.
Besætning er klar til cirka fire ugers udsendelse. Herefter kommer en ny besætning på fire ned og afløser dem, men Lynx-helikopteren skifter forsvaret kun, hvis der opstår problemer, som ikke kan løses på skibet. ■

LEDER

Dobbeltwhopper med pommes frites, tak!

Tusind tak for den fine velkomst til Forsvarsavisen. Den er vi glade for, og vi føler os bekræftet i vores formodning om, at valget af én central avis for hele forsvaret var den rigtige beslutning.

Overskriften henviser til den anmeldelse af avisen, som officerernes organisation, HOD, har skrevet i deres magasin med den supplerende besked, at der er meget at gabe over. Forsvarsavisen trykkes foreløbig i 28.000 eksemplarer og er yderligere tilgængelig i elektronisk form for en skare af interesserede, som er endnu større. Og skulle jeg invitere alle forsvarets medarbejdere og andre interesserede på en overkommelig frokost, tror jeg faktisk ikke, at jeg kunne finde på noget bedre end lige netop en dobbeltwhopper med en stor fadbamse og pommes frites til – så tak og velbekomme.

Det er imidlertid med dette andet nummer, at vi skal bevise, at vi er i stand til at producere en læseværdig avis, og som det forhåbentlig vil fremgå, har vi lagt os i selen for, at det skal lykkes. Forsvarsavisen kan imidlertid ikke løse alle forsvarets kommunikationsudfordringer. Det har heller ikke været tanken, men specielt i disse uger sker der ganske meget med kort varsel. Omdømmemåling, offentliggørelse af etablissementsanalyser og løn- og budgetanalyser, og inden vi får set os om, så har vi måske endda et nyt forlig. Forsvarsavisen skal gå i takt med andre medier, og vi udsender derfor nyhedsbreve til forsvarets medarbejdere og/eller chefer og forsøger på den måde at stimulere den vigtigste af alle kommunikationskilder – den daglige dialog mellem medarbejdere og deres chefer.

Selv om et kommende forlig fylder meget i vores bevidsthed, sker der i øjeblikket også flere andre interessante udviklinger i forsvaret. Avisen fokuserer denne gang på et tema om Arktis. Området har med den svindende is fået enorm betydning. I Arktis ligger en meget omfattende del af verdens samlede energireserver samlet, der er kostbare og interessante mineraler, og man kan pludselig sejle ad helt andre ruter. Det betyder meget for en række landes positionering og interesser, og det betyder ikke mindst meget rigsfællesskabet og for forsvarets rolle nu og i fremtiden – uanset hvilket forlig vi får. ■

Specielt i disse uger sker der ganske meget med kort varsel.

Alan Kiilerich, oberstløjtnant
Chef for Forsvarskommandoens Kommunikationsafdeling

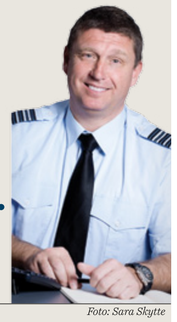

Foto: Sara Skytte

KOLOFON

FORSVARSAVISEN
UDGIVES AF
FORSVARSKOMMANDOEN

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR
ALAN KIILERICH

REDAKTØR
VICKIE LIND

FORSVARET

FORSVARETS HOVEDREDAKTION
FORSVARSKOMMANDOENS
KOMMUNIKATIONSAFDELING
DANNESKIOLD-SAMSØES ALLÉ 1
1434 KØBENHAVN K

TELEFON +45 4567 4922
MAIL: HOVEDREDAKTIONEN@MIL.DK
WWW.FORSVARET.DK

OPLAG 28.000
FORSIDE: LARS BØGH VINTHER
COPYRIGHT FORSVARET 2012

TEMA OVERSIGT

Mere fokus på Arktis
SIDE 4

Redningsøvelse på dybt vand
SIDE 5

Evakuering under ekstreme forhold
SIDE 5

Et hjemmeværn på Grønland
SIDE 6

På togt i Nord-øst Grønland
SIDE 7

Depot til Sirius
SIDE 7

Vi skulle til kanten af vores evner for at lære noget. Det kom vi.

Henrik Kudsk
kontreadmiral,
chef for Grønlands Kommando efter øvelse DANEX 2012.

MERE FOKUS PÅ ARKTIS

Mere trafik til søs og kostbar undergrund er vigtige ingredienser i den stigende fokus på Arktis. Det kan også betyde ændrede opgaver for forsvaret.

Inspektionsskibet Hvidbjørnen deltog sammen med Triton i øvelse SAREX.

TEKST OG FOTO: **LARS BØGH VINTHER** / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

ARKTIS I takt med at klimaet ændrer sig, får Arktis større og større geopolitisk betydning. Områder, der ikke tidligere har været tilgængelige, åbner sig. Til søs giver nye åbne farvande ikke bare adgang til olieefterforskningsskibe, også nysgerrige turister og fragtskibe finder nye veje. Og når den grønlandske indlandsis trækker sig, øjner en råstofhungrende verden nye muligheder for minedrift. For kongeriget Danmark betyder ændringerne i Arktis nye udfordringer i forhold til sikkerhedspolitik, redningsberedskab og meget andet. Udfordringer der allerede nu er særdeles mærkbare for forsvarets opgaver i Grønland.

- Forsvaret har jo altid været i Grønland, og Grønland var en væsentlig sikkerhedspolitisk brik under den kolde krig. Nu har Grønland fået en helt anden betydning. Afsmeltningen af is sender Grønland mod en radikal anden fremtid, siger forsker Kristian Søby Kristensen fra Center For Militære Studier ved Københavns Universitet.

Kostbar jord

Mens de fem lande omkring Polarhavet i de nærmeste år får afklaret grænser og territorier ved FN's Havretskommission, presser omverdenen på for også at få adgang til rigdommene. Og mellem de fem lande er der tvister som for eksempel ejendomsretten til Hans Ø mellem Canada og Grønland. På land og indenfor de anerkendte havterritorier er store industrinationer allerede på banen.

En stor del af jordens uudnyttede gas- og olieressourcer findes i eller omkring Arktis. Forskere skønner, at der alene i Grønland og farvandene omkring kan hentes 50 milliarder tønder olie op. Zink, jern, bly, kobber, sjældne jordarter og mineraler i ubegribelige mængder venter også på at blive udnyttet.

- Der er ikke umiddelbare konflikter at forholde sig til for forsvaret, men adgangen til ressourcerne ændrer det sikkerhedspolitiske billede og stiller andre krav til, hvad forsvaret laver i Grønland, siger Kristian Søby Kristensen.

Hvis Danmark på vegne af rigsfællesskabet skal hævde suveræniteten og sikre rigets interesser, er fem menige fupper på Station Nord og fire slædehold i nordøst ikke tilstrækkeligt. Danmark er dog varsom med at opfinde arktiske beredskabsstyrker og stationere kampfly. Militær oprustning skal undgås. Med oprettelsen af Arktisk Kommando opruster Danmark ikke. Signalet er snarere omvendt. Færøernes Kommando i Mørkedal og 16 stillinger nedlægges. Grønlands Kommando og Grønnedal med mere end 60 stillinger nedlægges. I stedet oprettes Arktisk Kommando med hovedkvarter i Nuuk og en stab med 35 ansatte og et forbindelseskontor med fire ansatte i Tórshavn på Færøerne. Opgaverne forbliver de samme, blot bliver der sat flere ressourcer ind på oprydning, naturgenopretning og miljø- og redningsøvelser.

- Vi fokuserer på, hvordan vi agerer overfor de øvrige arktiske stater rent sikkerhedspolitisk, men også i forhold til eksempelvis miljøbeskyttelse, siger Kristian Søby Kristensen.

Mere trafik til søs

Lige nu er det den øgede trafik, der giver udfordringer til forsvaret. Polarhavets is bliver tyndere og tyndere, og der bliver mindre af den år for år. Også indlandsisens afsmeltning er accelererende viser seneste års undersøgelser fra både Danmarks Meteorologiske Institut og GEUS, De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (Læs Naja Mikkelsens artikel på side 15). Med mere åbent vand i den arktiske sommer følger også ændrede trafikmønstre, viser Grønlands Kommandos registreringer af søfarten de seneste år.

September er højsæson for de store krydstogtskibe, hvor de skifter Østersøen og Middelhavet ud med caribiske farvande. På vej til Caribien slår cruiselinerne et slag op til Island. Ved Grønlands sydspids oplever de op til 3.000 passagerer Prins Christians Sund. Et smukt 100 kilometer langt fjordsystem mellem Danmarksstrædet og Davis Strædet. Samtidig er det sæson for de mindre krydstogtskibe med 100-200 passagerer om bord på ruten fra Svalbard over Østgrønland til Reykjavik.

Fra de nordøstligste kyster til nordvest foretages prøveboringer og seismiske undersøgelser fra specialskibe og fly. Jagten på olie, gas og mineraler betyder øget sejlads med forsyninger. Hvis et af skibene går i brand, på grund eller synker, er det Grønlands Kommando, der sætter ind. Fra 1. november Arktisk Kommando. De nuværende ressourcer er fire inspektionsfartøjer, en kutter og to helikoptere på et areal, som dækker Færøerne og en grønlandsk kyststrækning på mere end 5.000 kilometer. Et skib vil være fremme efter 1-3 dage, og i syd vil der være lidt hjælp at hente fra Air Greenland og politiets kuttere. Det betyder dog ikke, at der står flere skibe øverst på ønskelisten.

- Flere skibe vil ikke gøre den store forskel på grund af de enorme afstande, som vi opererer i. Det vil være langt mere fornuftigt at få et fastvinget fly på konstant beredskab. I dag har vi et Challengerfly til rådighed i perioder. Hvis det var her hele året, ville det være en stor hjælp ikke mindst til eftersøgninger, hvor et fly kan nå store områder på kort tid, siger chefen for Grønlands Kommando, kontreadmiral Henrik Kudsk.

Danmark står dog ikke alene med redningen. De otte lande i Arktisk Råd kommer til hjælp, hvis ulykken indtræffer. ■

FAKTA

Sydpolen og Antarktis er landfast. Arktis er området nord for polarcirklen herunder Polarhavet.

Arktisk Råd blev etableret i 1996 (Ottawa Deklarationen) og består af de otte arktiske nationer:

Canada, Danmark, Finland, Island, Norge, USA, Rusland, Sverige.

Fem lande støder op til Polarhavet og gør krav på økonomiske og territoriale rettigheder. Danmark gør krav på Nordpolen. FN's Havretskomité, UNCLOS, behandler Danmarks krav i 2014.

REDNINGS-ØVELSE PÅ DYBT VAND

Udfordringerne er store i et af klodens mest øde områder. Det blev meget tydeligt under redningsøvelsen SAREX i september.

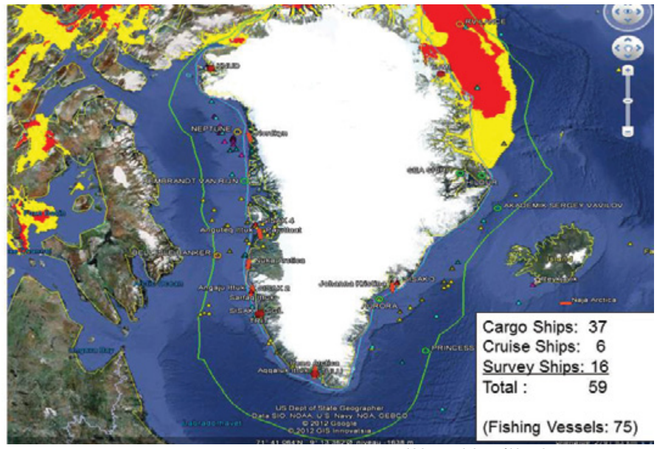

Overblik over skibstrafikken den 25. august 2012.

AF **LARS BØGH VINTHER** / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

GRØNLAND Arktisk Råds ord og gode hensigter fra mødet i Nuuk i efteråret 2011 blev til virkelighed, da den første store redningsøvelse i Nordøstgrønland blev gennemført i september. Her fik Grønlands Kommando og deltagende enheder fra Island, Canada, USA, Norge og Danmark deres sag for.

- Den her øvelse skulle ikke være et paradenummer. At finde et krydstogtskib i Grønlandshavet, slukke en skibsbrand, evakuere 160 passagerer fra et ubeboet område og kommunikere uden telefoner med svigtende satellitforbindelser, ja hvor selv VHF og anden radio blokeres af høje fjelde. Så kompliceret en operation skal ikke bare køre glat efter drejebogen. Vi skulle til kanten af vores evner for at lære noget, og det kom vi, lyder det fra en tilfreds chef for Grønlands Kommando, kontreadmiral Henrik Kudsk. Han var sammen med øvelsesledelsen selv med om bord på inspektionsskibet Triton, der under de fem dages øvelse agerede krydstogtskib.

Forsvundet krydstogtskib

Scenariet er stort. Først er MS Arctic Victory forsvundet i Grønlandshavet og bliver eftersøgt af inspektionsfartøjet Ejnar Mikkelsen og fly fra Island, Norge, USA og Danmark. Det islandske skib Thor fra kystvagten begiver sig fra Reykjavik, og inspektionsskibet Hvidbjørnen stævner ud fra Tórshavn som nærmeste hjælp. I første omgang er Arctic Victory blot ramt af strømsvigt og har ikke hver 6. time rapporteret position til Grønlands Kommando, som man ellers skal. Da alle enheder i eftersøgningsfasen er nået frem til Kong Oskar Fjord, sender krydstogtskibet en nødmelding. Skibet er grundstødt på et skær ved Ella Ø. Der sker en eksplosion, og der går brand i skibet.

Knap 30-40 sårede passagerer i redningsflåder og på skibet skal reddes af brandfolk, røgdykkere, sanitter og canadiske paramedics kastet ud med faldskærm. Resten af de 160 passagerer er fiktive. De sårede er sminkede med troværdige sår og skader og spilles af Tritons besætning og politiskoleelever fra Nuuk.

Store udfordringer

Grønlands Kommandos daglige fiskeri-officer, kaptajnløjtnant Nils Westergaard, spiller øvelsens enkelte hændelser ind.

–Der er intet på Ella Ø. Kun Sirius-patruljens få folk og hytter, isbjørne og en kort landingsbane til små sportsfly. Ingen telefoni eller kommunikation.

Orlogskaptajn Michael Hjorth er leder af Grønlands Kommandos operationsafdeling, og han er hovedarkitekten bag øvelsen.

- Da øvelsen er en live EX, skal vi fysisk evakuere passagererne fra skib og flåder til land, og fra Ella Ø til nærmeste landingsplads Mestersvig og videre til nærmeste hospital i Island, supplerer Michael Hjort.

Både på Ella Ø og i Mestersvig knokler flyvevåbnets læger, sygeplejesker og sanitetsfolk med stor hjælp fra Ice-sar for at redde de sårede og gøre dem klar til at blive fløjet til hospitalet i Reykjavik. Forinden er alle registreret af politiet. En container med en operationsstue fra Eskadrille 690 er fløjet op fra Aalborg i en dansk Herkules. Her bliver de værst tilskadekomne behandlet, mens et amerikansk og et canadisk Hercules-fly klarer turen til Island.

Da observatører og deltagere samles sidste dag til 'hot wash up' evaluering på Triton, konkluderer Henrik Kudsk, at øvelsen har været en øjenåbner.

- Kommunikationen var største udfordring, men vi har også lært, at hver enkelt lille enhed, som indsættes her i Arktis, skal kunne klare sig selv i et stykke tid. Vand, mad, telte og så videre. Der er ingen reservedepoter her. Den viden kan man bruge under næste års SAREX i Nordøstgrønland, siger admiralen. ■

EVAKUERING UNDER EKSTREME FORHOLD

I en midlertidig hospitalsstue på Ella Ø trænede flyvevåbnets mobilteam behandling og evakuering af sårede.

AF **KITT KRISTENSEN** / FTK / FOTO: **FTK**

MOBILTEAM Walkien skratter.

- Der er fundet syv mere derude. Vi har ingen status endnu. Men de er alvorligt sårede. Skifter.

Værktøjet hænger sirligt på væggen i det lille værksted, som det normalt kun er Siriuspatruljen, der bruger. Men lige nu fungerer værkstedet som en mini-hospitalsstue, der i al hast blev sat op, da der løb en melding ind om, at et krydstogtskib med 160 gæster var stødt på grund og brudt i brand ud for Ella Ø på Grønlands østkyst.

I den midlertidige hospitalsstue på Ella Ø ved ingen, hvor alvorligt sårede de tilskadekomne er eller hvor mange, det drejer sig om. Fokus er på patienterne, som fortsat strømmer ind.

Eskadrille 690s mobilteam

De første, der tilser de tilskadekomne fra katastrofen, er mobilteamet fra Eskadrille 690. Deres opgave er blandt andet at triagere de sårede. Altså kategorisere og skabe et overblik, så de finder ud af, hvem der hurtigst muligt skal evakueres og hvem, der kan vente.

Teamet består af fem mand: En teamleder, som i samarbejde med politiet har overblikket og står for koordination, registrering og kommunikationen. En paramediciner, der er på selve ulykkesstedet, hvor han tilser patienterne. En anæstesilæge, en anæstesisygeplejerske og endnu en paramediciner tager imod de tilskadekomne på land, behandler og sender dem videre.

- Redning i de her øde og barske egne med meget begrænsede ressourcer er svært. Logistikken og kommunikationen bliver kompliceret, og alting tager bare længere tid, fortæller teamleder, Johan Mikkelsen.

Prioritering betyder alt

Tilbage i det lille røde værksted og den interimistiske hospitalsstue behandler læge René Christian Bleeg og teamet en patient, der er ekstremt nedkølet. Han skal hurtigst muligt videre til ventepladsen, så han kan komme på den næste Hercules til Island. Samtidigt kommer der en patient med hjerteproblemer ind, som er lige så akut. Teamet skal nu tage stilling til, hvem der skal først af sted. Der er ikke plads til begge to i helikopteren.

- Området i Nordøstgrønland er jo et af de fjerneste steder i verden. Det betyder længere transporttid og problemer med at få patienterne hurtigt evakueret. Det stiller store krav til, hvem vi skal prioritere af patienterne. Derhjemme er der jo ingen tvivl, når man skal prioritere, for der har vi ressourcer til at flytte dem med det samme, men det har vi altså ikke her, forklarer René Christian Bleeg.

Alt i alt gik øvelsen godt. Patienterne blev evakueret fra skibet, og det er en tilfreds teamleder, der pakker sammen, da øvelsen er slut:

- Vi har mødt nogle af de problemer, som vi havde forudset, men generelt er det gået godt. ■

ET HJEMMEVÆRN PÅ GRØNLAND

Foto: Trine Axelholm

Forsvaret og civilsamfundet skal støtte hinanden yderligere, hvis chancen for succes i specielt rednings- og miljøopgaver i Grønland skal blive bedre. Center for Militære Studier arbejder på et oplæg.

AF **VICKIE LIND** /FORSVARETS HOVEDREDAKTION

BEREDSKAB Afstandene på Grønland er enorme, og jo højere frekvensen af for eksempel skibstrafik bliver, jo større er risikoen for en alvorlig ulykke. Derfor arbejder Center for Militære Studier (CMS) aktuelt med en opgave, hvor de undersøger, hvordan man i højere grad kan inddrage civilbefolkningen i forsvarets opgaver i Grønland. Opgaven er stillet af partierne bag forsvarsforliget og ligger i forlængelse af Danmarks Arktis strategi.

- De kapaciteter, forsvaret allerede har på Grønland, er små i forhold til landets størrelse. Derfor vil selv en lille forøgelse have en stor effekt, mener forsker Kristian Søby Kristensen fra Center for Militære Studier.

Workshops til inspiration

Forsvaret løser de samme opgaver i Arktis som i Danmark, men opgaverne har en anden fordeling. Forsvaret af Grønland og Færøerne samt suverænitetshåndhævelse er traditionelle forsvarsopgaver, men i en fredelig region er der ikke så stort fokus på den slags opgaver. Til gengæld fylder de traditionelle kystvagtsopgaver, som i Danmark også varetages af forsvaret, rigtigt meget. Det er en meget bred vifte af opgaver såsom søredning, fiskerikontrol, støtte til civilsamfundet, støtte til politiet og miljøovervågning.

- Med den aktuelle udvikling kan man forudse, at der vil være behov for en endnu stærkere indsats på netop disse områder. De basale krav til forsvaret er, at man skal have styr på, hvad der foregår, styr på sikkerheden og styr på miljøet, siger Kristian Søby Kristensen. I forbindelse med undersøgelsen har Center for Militære Studier afholdt to workshops, en i København og en i Nuuk. Deltagerne var repræsentanter fra forsvaret og øvrige myndigheder med ansvar for beredskab og andre civilsamfundsorganisationer, også fra Grønland.

- Det var folk med den helt rette indstilling til at skabe en god diskussion og udvise ekspertise og villighed til at formulere nye ideer. Ud fra det tager vi det første skridt med en ideudvikling, hvor vi kaster bolde op i luften, som så skal danne baggrund for en eventuel videre politisk udvikling.

Frivillige er nøglen

Kristian Søby Kristensen kan ikke afsløre for meget, fordi politikerne skal have undersøgelsen først, da det er dem, der har bestilt den, men lidt vil han løfte sløret for.

- Det er nærliggende at tænke tanker om forskellige hjemmeværnsinspirerede løsninger på Grønland. Et område, hvor der i forvejen er mange frivillige, er redning og eftersøgning til havs. Stigende trafik, ikke kun krydstogtskibe, er også et område, hvor man kan prøve nye initiativer. Det samme gør sig gældende på miljøovervågning, hvor man for eksempel via en informationskampagne, kan få helt almindelige mennesker til at indberette om forurening.

I forskerens øjne er der ingen tvivl om, at opgaveløsningen i Arktis vil præge det danske forsvar nu og i fremtiden. Meget aktuelt vil det med stor sandsynlighed præge dimensioneringen af dansk forsvar i de aktuelle forligsdrøftelser.

Undersøgelsen fra Center for Militære Studier skal afleveres inden jul. ■

Chef AKO

NY CHEF: Første chef for Arktisk Kommando bliver generalmajor Stig Østergaard Nielsen med flyvernavnet SØL. SØL kommer fra en stilling som chef for CAOCF, Combined Air Operations Centre Finderup. I sin karriere i flyvevåbnet har SØL fløjet Draken, F-16 og T-17. I perioden 2005-09 var han chef for Flyvertaktisk Kommando.

Billedet er taget af personale ved Grønlands Kommando, da man viste den kommende chef rundt i nye omgivelser i Nuuk. Hidtil har GLK været ledet af en midlertidig udnævnt kontreadmiral, mens Færøernes Kommando har været ledet af en midlertidig udnævnt kommandør. Som generalmajor glæder det Stig Østergaard Nielsen, at niveauet for Arktisk Kommandos chef afspejler kommandoens opgaver og ansvarsområde.

- Som flyver ser jeg ligeledes min udnævnelse som en understregning af Arktisk Kommando som en værnsfælles organisation. Jeg er selvfølgelig præget af flyvevåbnets kultur, men der vil fra starten være personel i staben fra alle værn, dog meget naturligt flest fra søværnet. I den sidste ende bliver opgaven at vise respekt for samt give rimeligt rum til alle værns kulturer. ■

FBE overtager driften af Grønnedal

DRIFT: I forbindelse med etableringen af Arktisk Kommando overtager Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste 1. november driftsansvaret for de fortsat nødvendige faciliteter i Grønnedal fra Grønlands Kommando. Driften af Grønnedal bibeholdes i en periode, da driften af Grønnedals antenneanlæg fortsætter. Det sker for at sikre kommunikationen mellem Arktisk Kommando og søværnets enheder i området, indtil en anden kommunikationsløsning er klar – hvilket forventes ultimo 2014. Udover driften af antenneanlægget skal søopmålingsbygningen anvendes, indtil Søopmåling Grønland er etableret et andet sted. ■

I 100 året for polarforsker Ejnar Mikkelsens redning har barnebarnet Naja Mikkelsen besøgt hytter langs den grønlandske østkyst sammen med inspektionsfartøjet Ejnar Mikkelsen. Besætningen om bord og Naja Mikkelsen har skrevet om og taget fotos af deres fælles oplevelser.

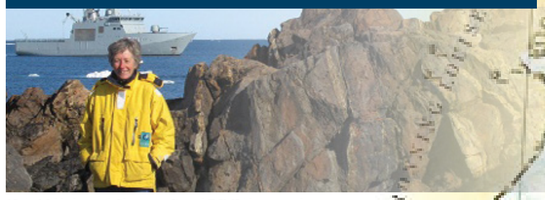

Naja Mikkelsen på Shannon Ø med EJMI i baggrunden.

PÅ TOGT I NORDØST GRØNLAND

TOGT I dagevis har ismeldingerne truet med tæt pakis nord på Daneborg på Grønlands nordøstkyst. På broen af inspektionsfartøjet Ejnar Mikkelsen diskuteres ivrigt, om planerne skal laves om. Skibet er her for at styrke Danmarks tilstedeværelse i Nordøstgrønland og hjælpe Siriuspatruljen med udlægning af depoter. Det er et kapløb med tiden i den korte sommer, og som isen opfører sig, kan det betyde, at de nordligste opgaver må vente lidt endnu.

EJMI, som skibet kaldes til daglig, har kurs mod nord. I langsomt tempo skubber skibet isskosserne foran sig. På trods af den lave fart ryster skibet med et rungende drøn, hver gang endnu en isskosse kommer i vejen. Fra broen ligner farvandet en islabyrint, men efter noget tid klarer det op, og pludselig er der åbent vand forude.

Et par dage er vundet, og skibet går mod Bass Rock og Shannon Ø, der er to steder med en helt særlig betydning for EJMI. Det var nemlig her, at skibets navnefader, polarforskeren Ejnar Mikkelsen var strandet med sin gode ven Iver Iversen. Tre år ventede de uden at vide, om de nogensinde skulle blive reddet efter Alabamaekspeditionen (1909 – 1912).

Naja Mikkelsen er barnebarn til skibets navnefader. Hun er med om bord, og det er ikke første gang. Men i år er det i anledning af 100 års jubilæet. Det skal fejres, og EJMI satser på at nå frem til henholdsvis Shannon Ø, hvor de to var strandede, og Bass Rock, hvor de i sidste ende blev reddet fra.

Nærmest som ved et trylleslag forsvinder isen, og i løbet af et hektisk døgn sejler Den gamle polarforsker Ejnar Mikkelsen vendte aldrig selv tilbage til Shannon. Men 100 år efter nåede både barnebarnet og skibet opkaldt efter ham frem. ■

DEPOT TIL SIRIUS

Der er langt til nærmeste nabo i en Siriushytte.

Kassevis af pemmikan og svinefedt slæbes op ad skrænten til den lille hytte ved Lygna Elv. Siriuspatruljens hunde skal ikke lide nogen nød.

SIRIUSDEPOT Andreas Frandsen fra Siriuspatruljen er sejlet med Ejnar Mikkelsen for at lægge depoter ud til de kommende slæderejser i området. Den lille rødmalede hytte ved Lygna Elv ligger helt åbent med udsigt 360 grader rundt, så allerede på vej op til hytten kan Andreas Frandsen se, at skodderne stadig er for vinduerne, og det er fint, for så har der sikkert ikke været isbjørne på besøg. Men på den anden side af hytten er der dog spor efter en nysgerrig bjørn. En af brændstoftønderne er klemt i stykker. Andreas kigger på den og vurderer, at en isbjørn har stået på tønden, måske i et forsøg på at komme op til vinduet. Men derudover er der ingen skade sket, og de næste par timers arbejde med klargøring af hytten kan gå i gang. Langt ude i horisonten ligger Ejnar Mikkelsen for anker. Kysten ved Lygna Elv er ikke opmålt, og da havbunden pludselig stiger til 17 meter, kaster skibet anker hele fire sømil fra kysten for en sikkerheds skyld. Det betyder en relativt lang gummibådstur ind til kysten. Flere ture bliver det faktisk til, for al provianten kan ikke være med på en tur. Ud over pemmikan til hundene skal der også være rationer til mennesker og nye tønder med brændstof og alle mulige andre ting, som Siriuspatruljen kan få brug for, når først kulden og mørket har sænket sig over Nordøstgrønlands øde kyster.

Men i dag skinner solen fra en skyfri himmel, og varmen fra det tunge slæbearbejde får sveden frem på de besætningsmedlemmer, der er taget med i land. Tre timer senere er alt klart. Alt er talt op, hytten er rengjort, og hylderne er fyldt op med mad og udrustning. Nu mangler bare den lange gummibådstur tilbage til Ejnar Mikkelsen, før turen fortsætter op ad kysten til flere af Siriuspatruljens hytter. ■

OVERBLIK

REDIGERET AF
KAREN DAHLIN
KAREN@FTV.DK

Emmy til Armadillo

PRIS: Den danske dokumentarfilm Armadillo vandt i begyndelsen af oktober en Emmy-pris i den prestigefyldte amerikanske Emmy Award konkurrence. Prisen blev vundet for bedste klipning, som Per K. Kirkegaard har stået for. Dokumentaren var også nomineret i kategorierne ´Bedste dokumentar´, ´Bedste fotografering´ og ´Enestående dækning af løbende nyhedshistorie´. Armadillo skildrer den danske krigsindsats i Afghanistan og har tidligere blandt andet vundet en publikumspris ved Filmfestivalen i Cannes. ■

Radiostation Dueodde sælges

SALG: Radiostation Dueodde, der i en årrække har været benyttet af Forsvarets Efterretningstjeneste, sættes til salg sidst på året. Radiostationen med det gamle fyrtårn som særligt kendetegn består af ca. 1.500 m² bygningsmasse ud over fyrtårnet og det 70 meter høje antennetårn. Et typisk udbud varer 6 uger, og der går som regel cirka 3-4 måneder, fra udbuddet er offentliggjort, til køber får udleveret nøglerne. Denne og FBE's andre salgsejendomme kan ses på forsvaret.dk/fbe. ■

Følg flyvevåbnet på forsvaret.dk/ftk

(FK)IT skrot

MILJØ: Hvert år skrotter forsvaret tusindvis af computere, fordi de er for gamle eller i stykker. Harddiskene kan indeholde klassificerede oplysninger, så de skal destrueres. Igennem det seneste år har en lille sektion fra FKIT på Flyvestation Karup samlet alle udtjente computere og taget harddiskene ud af dem. I alt 12 tønder med harddiske, lidt over to ton, blev lastet på en lastvogn og fragtet til en civil skrothandler.

Det er kun tilladt for to ansatte fra skrothandleren at være med i processen. De bliver så overvåget af to medarbejdere fra FKIT. Medarbejderne holder øje med, at der ikke bliver tabt harddiske i processen, som dermed ikke bliver destrueret. Hvis det sker, er det deres ansvar at samle dem op og få dem destrueret.

En kran læsser harddiskene i maskineriet, hvor de bliver hakket og kvast til smådele og derefter fragtet på store transportbånd til en skrotbunke. Undervejs blandes skrotbiler i materialet, så det samlet set bliver sværere at finde ud af, hvad skrottet reelt indeholder. Når alt har været gennem maskinen, bliver de skrottede harddiske blandet med almindelig skrot. Skrottet samles og bliver herefter solgt til opkøbere i Kina eller Tyrkiet, som typisk smelter det om til nye metalplader og sælger det videre. ■

Troels og Tut klarer alt

VETERANER: KFUMs Soldaterrekreation i Holstebro har eksisteret siden begyndelsen af september, og der er allerede mange erfaringer at bygge videre på. Idéen med at give ikke behandlingskrævende veteraner et fristed, hvor de kan samle tankerne, få kontakt til det civile liv og i det hele taget arbejde hen mod en normalisering, ser ud til at være i en god gænge.

22-årige Jesper O. (ISAF Hold 12) har boet i en veteranstue med fælles køkken og opholdsrum fra begyndelsen.

- Det her er perfekt for sådan en som mig. Jeg roder stadig rundt i officielle papirer og har nogle andre små skavanker, men har ikke brug for egentlig hjælp. Blot en sikker hånd at støtte mig til og et sted at falde tilbage på. Det har jeg her. Tut og Troels (Moesgaard, forstander på KFUM) kan klare det hele, hvis der er nogle papirer, jeg ikke kan finde ud af.

- Det her er noget af det bedste, jeg har oplevet, og jeg glæder mig til at komme ud igen på ISAF Hold 17, hvis det bliver til noget. ■

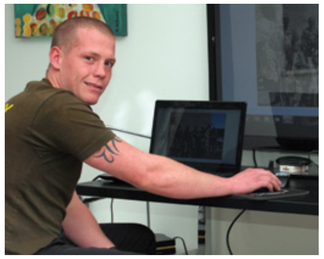

Foto: Kurt Dahl Mathiasen

HØJT AKTIVITETS-NIVEAU TRODS LAV SYNLIGHED

Knap et år efter indsatsen i Libyen arbejder Fighter Wing Skrydstrup stadig med at få alles kompetencer til at passe til den fremtid, de er på vej imod.

AF **LARS SKJOLDAN** / FTK

OMSKOLING Der er blevet fløjet mindre fra Flyvestation Skrydstrup i år. Faktisk så lidt at noget af den normale øvelsesaktivitet er blevet skåret fra.

- Normalt flyver vi omkring 7100 flyvetimer på et år. I år kommer vi til at flyve omkring 6600 timer, forklarer Birger Wold, som er næstkommanderende i operationsafdelingen på Fighter Wing Skrydstrup.

Nedskæringen skyldes i høj grad de 9000 timer, der blev fløjet i 2011. Piloterne opnåede et meget højt fagligt niveau, så i 2012 kan der holdes lidt igen. Der skal spares lidt på flyene, og der skal i særdeleshed spares på støttestrukturen.

- Vi har blandt andet ikke været på vores ellers faste vintertræning. Både piloter og jordpersonel har været meget ude i den seneste tid, og lidt ro giver mulighed for at uddanne, træne og gennemføre andre aktiviteter, der har været udskudt under operationen i Libyen, siger Birger Wold.

Masser af omskoling

Omskolingen er blandt andet nødvendig på grund af indsatsen i Libyen, hvor der blev fløjet dag og nat. Det har givet en skævvridning i piloternes uddannelsesniveau.

- Vi har nu en række piloter, der er oppe på et meget højt fagligt niveau, når det drejer sig om luft-til-jord-missioner, men vi kender ikke den næste krig, så vi bliver nødt til at sørge for, at vores piloter er trænet bredt. Der har været et efterslæb på luftkampstræning. Det trænede vi i sagens natur ikke meget under Libyen-missionen, siger Birger Wold.

Det er ikke nødvendigt for piloterne at kaste mere end én skarp bombe hvert tredje år. Det er grunden til, at Live Weapons Delivery i Oksbøl Skydeterræn, som ellers normalt har stor publikumstilstrømning, i år ikke har været åbent for publikum. Der blev simpelthen ikke afleveret særlig mange bomber.

Tilbage på sporet

Næste år er Fighter Wing Skrydstrup tilbage på sporet. Øvelseskalenderen er ved at blive fyldt, og året kommer formentlig til at byde på en tur til Red Flag i USA blandt andet. ■

15.010

– SÅ MANGE ER HAVMILJØVOGTERE I DAG

Fødselsdag i flyvevåbnet

JUBILÆUM: Eskadrille 515 fejrer 40-års fødselsdag. Eskadrillen har siden 1. oktober 1972 haft til opgave at adskille civile og militære fly i Kastrup. Danmark har i dag væsentligt færre kampfly, og den civile trafik er langt mere intensiv siden oprettelsen. Det har ført til, at reglerne for militær flyvning er blevet mere restriktive. Eskadrillen udfører sin tjeneste i meget tæt samarbejde med Naviair, der er det civile organ, der leverer lufttrafikstyring i Danmark. ■

Væk med klyngevåben

NEDRUSTNING: Danmark fremrykker destruktionen af klyngevåben, der ventes afsluttet inden udgangen af 2013. Det er fire år tidligere, end det er blevet meldt ud og fem år før den frist, som Danmark ifølge Konventionen om Klyngeammunition (CCM) har til at skille sig af med ammunitionslagrene. ■

Læs mere om havmiljøvogterne på **forsvaret.dk/SOK**

FAKTA DANEX

DANEX NOCO 2012

Betyder Danish Exercise Northern Coasts.

Er en dansk-tysk flådeøvelse med deltagelse af de øvrige lande omkring Østersøen.

Målet med øvelsen er at træne enhederne i at operere sammen.

Deltagerne øver blandt andet luftforsvar, brandbekæmpelse, ubådsjagt, farvandsovervågning, bording af handelsskibe.

Er den største danskledede flådeøvelse nogensinde.

Afholdes årligt.

ESBERN SNAREs besætning lærer under DANEX, hvordan man behandler tilskadekomne. Her ved at suge blod og slim ud af mund og luftveje.

KRIG I KATTEGAT

"BRRRRRKRAASSSSJJJJJ" lyder det over Esbern Snares højttalere lige omkring vagtskifte klokken seks om morgenen. Fjendens missil har ramt plet.

TEKST OG FOTO: **BERIT UDBYE**

DANEX "Giv agt, Esbern Snare. For øvelse: Klart skib". Skibschefens stemme kan høres over hele skibet. Nu er det alvor. Hele besætningen skal mønstre på deres klartskibsposter iført den beskyttende "klart skibs-dragt". Klar til at nedkæmpe fjenden eller tage sig af skader på skibet eller sårede kolleger. Også selvom man minuttet forinden lå i dyb søvn på sin køje.

Er du klar, skib?

Situationen er gradvis optrappet siden i går ved frokosttid, hvor der var frygt for, at fjenden ville bruge kemiske våben. Esbern Snare havde nemlig fået efterretninger om, at der blev stjålet klor fra en fabrik i øvelseslandet Sarka. I operationsrummet valgte skibschefen at øge beredskabsgraden til næsthøjeste niveau. Straks gik besætningen i gang med at trække i "klart skibs-dragten", en mørkeblå kedeldragt i brandhæmmende materiale. Den er nødvendig, men ifølge flere varm og ubehagelig at have på.

"Vi tager dragten på nu, for når vi går i "klart skib", har vi ikke tid til det," siger et besætningsmedlem. Han hiver kraftigt i de indvendige stropper i en kollegas dragt. Nu hænger den om livet, som den skal. Med et ærme slaskende ned til hver side.

Alle mand på dæk

Ud på aftenen er lettelsen stor, da skibets beredskabsgrad sænkes.

"Årh, hvor dejligt. Den dragt skal bare af med det samme," siger gasten i cafeteriaets store blå sofa og strækker benet skråt ind over det lave bord, så han kan hive buksebenet ned. Andre har ikke samme iver med at få dragten af, men fortsætter det kortspil, de har gang i.

Cirka otte timer senere må gasten trække kedeldragten op om livet igen, da Esbern Snare ved 4-tiden går op i beredskab. Lidt over to timer senere prajer højttalerne: "For øvelse: Klart skib". Dragten må helt på. Det er tid til at gennemspille det sidste øvelsesmoment på DANEX NOCO 2012 – træfningen mellem de to flådestyrker.

Træfningen

Esbern Snare bliver beskudt, og centermasten og den ene gummibåd rammes. Så modtager skibet den værste træffer. Et missil rammer helikopterhangaren. Og de folk der er på post i hangaren.

De første sårede bringes ind på hospitalet nederst i skibet. På briksen i operationsstuen ligger et spinkelt kvindeligt besætningsmedlem. Der løber blod ud ad hendes mundvig, og hun har en hvid forbinding om halsen, hvor fragmenter fra sprængningen har gennemboret huden.

"Hvad gør du nu?" spørger skibets læge den gast, der skal undersøge den sårede.

Der kommer våde gurglende lyde fra den sårede hals.

"Må jeg prøve suget?" siger gasten. Han suger den sårede mund fri for blod. Det lyder, som når man drikker tyk milkshake gennem et sugerør og når bunden.

Den sårede overlevede, og besætningen fik stor ros for, hvordan den klarede krigen. ■

Fire mand og et lukaf

NÆRKONTAKT: Er der overhovedet plads til privatliv på søværnets skibe, når fire mand ofte bor sammen på et lukaf? Og skal man tage hensyn til hinanden?

Op til fire mand på et lukaf er tætte forhold. Det kender gasterne David Bødker Ipsen, 26 år, og Ulrik Stender, 32 år, til. De udgør nemlig halvdelen af beboerne på et fire-mands-lukaf på Esbern Snare.

- Når du trækker gardinet for, så kan du være dig selv, siger Ulrik Stender og uddyber, at han aldrig forstyrrer, hvis et gardin er trukket for køjen. Alligevel mener han ikke, at det er muligt at have et privatliv på skibet.

- Man vænner sig til, at der hele tiden er nogen, og jeg savner ikke at være alene, siger Ulrik Stender.

Optaget døgnet rundt

På Ulrik Stender og David Bødker Ipsens lukaf er der altid mindst én person, der sover, da lukafets fire beboere arbejder på forskellige skiftehold.

- Vi er stille på lukafet og taler for eksempel ikke i telefon derinde. Jeg lukker heller aldrig mit skab, fordi det larmer for meget, siger David Bødker Ipsen.

- Fordi Esbern Snare er så stort et skib, er der mange steder, man kan være alene, siger David Bødker Ipsen og nævner blandt andet helikopterdækket.

- Jeg tager et ubevidst alenebehov med hjem, når togtet slutter, siger gasten David Bødker Ipsen. ■

OVERBLIK

REDIGERET AF
KAREN DAHLIN
KAREN@FTV.DK

SE VIDEO PÅ **FORSVARS-KANALEN.TV**

Skorstenen faldt

RENOVERING: Forsvarets Bygningstjeneste fik fjernet en gammel skorsten ved hjælp af en kontrolleret eksplosion. Det skete på Brødeskov Kaserne. Skorstenen, der er fra 1954, blev overflødig i 2008, da Brødeskov Kaserne fik nyt varmeanlæg. Brødeskov Kaserne huser Forsvarets Hovedværksted og Forsvarets Center for Arbejdsmiljø. Næsten 100 medarbejdere var mødt op for at se skorstenen vælte. ■

Rekordmange kvinder

LIGESTILLING: Hærens officersuddannelse har sat rekord. Over ti procent af de nye kadetter på hold Jessen er kvinder. Dermed består holdet af 70 mandlige og ni kvindelige kadetter.
- Jeg synes selvfølgelig, det er positivt. Vi har arbejdet meget med i rigtigt mange år at få flere kvinder ind. Jeg tror, at det nu er slået igennem på den grundlæggende officersuddannelse, siger oberstløjtnant Jette Albinus, chef for grunduddannelsen på Hærens Officersskole. ■

Se billeder fra årets SIKU på **hok.dk**

DILEMMA: SKYDER DU?

Medlemmer af Forsvarsudvalget, Interforce og kursister på forsvarschefens sikkerhedspolitiske kursus (SIKU) blev stillet i samme dilemma, som enhver fører i Afghanistan hader at skulle løse – men er tvunget til at gøre det.

AF **KAJ-IVAN BÆK** / HOK

SIKU

En lokal afghaner bliver spottet, mens han bevæger sig væk fra en dansk patrulje mikset med ANA-soldater (Afghan National Army). Han har en geværgranatkaster over skulderen. Er han farlig? Må man skyde på ham? Eller er han bare en uskadelig bonde, der har taget et vel kraftigt våben med på jagt.
Rules of Engagement er en særdeles nærværende del af hverdagen for danske soldater i Afghanistan. Både når de patruljerer alene og sammen med ANA. Derfor var det en fremtrædende del af den demonstration, som SIKU onsdag eftermiddag fik i øvelsesterrænet ved Holstebro, hvor hæren og flyvevåbnet demonstrerede det samarbejde, de to værn har stået for de senere år.
I ovenstående tilfælde viste det sig, at den pågældende åbenbart var på vej til en oprørsrede, for patruljen blev kort efter beskudt med en såret til følge. Skulle vi have skudt første gang? Eller...?

Sørme svært at tage beslutning

Blandt de deltagende politikere var der ikke tvivl om, at den pågældende fører stod i et dilemma, de ikke selv ville kunne magte:
- Jeg ved ganske enkelt ikke, hvad jeg ville have gjort. Måske er det her en øjenåbner for mig på et område, som soldaterne bevæger sig i hver dag, sagde næstformand i forsvarsudvalget, socialdemokraten Annette Lind, efter demonstrationen.
Marie Krarup, forsvarsordfører for Dansk Folkeparti, havde denne kommentar:
- Jeg har lige fået en søn hjem fra Afghanistan, så jeg har hørt om dilemmaet. Men det føles helt anderledes svært, når man pludselig får det helt ind på livet. Det må sørme være svært at være fører derude.
Hæren havde i en sideløbende operation indsat Jægerkorpset, der via en gidselsituation gav et indblik i, hvordan det opererer. ■

FAKTA

SIKU
Forsvarschefens Sikkerhedspolitiske kursus.

SIKU har til formål på et højt niveau at beskrive og diskutere den aktuelle udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitiske situation set i såvel dansk som europæisk og globalt perspektiv.

Kurset er designet til centralt placerede meningsdannere i det danske samfund for at etablere et netværk mellem deltagerne og skabe kontakt og forståelse mellem forsvaret og ledere fra alle dele af det danske samfund.

Kurset løber over to separate uger og holdes en gang om året.

Kompetencer på tryk

JOBERFARING: Nu får arbejdsgivere og uddannelsesinstitutioner en betydelig forbedret mulighed for direkte at se, hvad hjemsendte soldater besidder af civile kompetencer
Forsvaret har i samarbejde med Hærens Korporal- og Konstabelforening netop udarbejdet og udgivet et kompetencekort, som alle hjemsendte soldater kan få udleveret i forbindelse med hjemsendelse. Det beskriver detaljeret, hvilke militære kompetencer den enkelte soldat har erhvervet under tjenesten, og som er nyttige eller direkte meritgivende i det civile liv. ■

Studerende i maskinrummet

HANDS ON : For første gang kunne studerende fra Aarhus Maskinmesterskoles maritime linje koble teori og praksis sammen. Det skete, da de besøgte søværnets miljøskib Gunnar Seidenfaden. For de fleste af de studerende var det første gang, de stod i et skibs maskinrum.
- Vi kan ikke se et skibsmiljø andre steder. Denne slags besøg kan noget, som hardcore teoriundervisning ikke kan, sagde Steffen Schnedler Sørensen, der underviser på den maritime linje. ■

F-16 stødte ind i passagerfly

ØVELSE: 200 mennesker deltog i en stor katastrofeøvelse på Flyvestation Skrydstrup, hvor et F-16 stødte sammen med et passagerfly i luften. Flyene var styrtet ned på Flyvestation Skrydstrups område, og både politiet, Falck, brand og redning, Rescue Center West, Politihjemmeværnet, Beredskabsstyrelsen og frivillige brandmænd var en del af redningsteamet. Øvelsen varede knap fem timer og involverede 23 figuranter, der fungerede som sårede. ■

- Jeg føler mig ikke som en helt. Jeg gjorde bare, hvad jeg skulle gøre.

Sagde sergent **Casper Westphalen Mathiesen**, der som den første modtog Tapperhedskorset.

Læs flere nyheder om veteraner på veteran.**forsvaret.dk**

Havets gæve helte

REDNING: Når alarmen bipper i lommen, smider redningsmændene ved redningsstationen i Hvide Sande, hvad de har i hænderne. Få minutter efter er de i redningsbåden på vej mod nødstedte på havet. Der er ingen tøven. Selv når havet viser tænder, står redningsfolkene fra Hvide Sande til søs, når alarmen lyder. Men de mest dramatiske redninger husker de alligevel. Den værste redning var, da alarmen gik om brand i et hollandsk containerskib. Selv om vinden stormede med 38 sekundmeter, trodsede de bølgerne og gik ud med redningsbåden.
- Så blæser det ligeud, som vi siger herovre, siger redningsmand Jens Otto Grønne Pedersen på tørt vestjysk.

Kender havet

Redningsmændene fra Hvide Sande rykker i gennemsnit ud til 75-80 redninger om året. På havet er det til drukneulykker og kuttere, der slår læk eller får grej i skruen. På fjorden er det mest lystfiskere og turister, der har lejet en jolle og er roet ud på fjorden. Redningsopgaven er lige vigtig hver gang, men Jens Otto Grønne Pedersen, der har været redningsmand i 27 år, gør sig da sine tanker.
- Der er nogen, der nok skulle have givet sig til noget andet end at sejle, konstaterer han.
De syv frivillige og fire fastansatte redningsmænd på Hvide Sande redningsstation er alle vokset op i lokalområdet, og de kender havet. De kender også de fastboende fiskere, og det gør særligt et indtryk ved drukneulykker, hvis den druknede er en af deres egne.
- Så fortsætter vi nok eftersøgningen noget længere, end SOK siger, at vi skal. Det, der betyder noget, er jo at finde ham. Med druknede badegæster fortsætter vi selvfølgelig også med at lede, men det er noget lidt andet. Dem kender vi jo ikke. Men det er da træls og værst, når det er børn, funderer Jens Otto Grønne Pedersen.

Lang tradition for samarbejde

Den første kystredningsstation ved Hvide Sande blev opført for snart 90 år siden. I dag dækker redningsstationen havet fra Blåvand i syd til Husby i nord. Stationens store redningsbåd er rustet til at kunne gå 35 sømil ud, men har været hele 60 sømil ude fra kysten. Den vestjyske redningsstation med den karakteristiske grønne port med de to krydsede splitflag er én af 21 redningsstationer langs de danske kyster. SOK har en lang tradition for at samarbejde med redningsstationerne i redningsoperationer. Kystredningsstationerne har siden den 1. oktober 2011 hørt ind under SOK, mens de tidligere var en del af det nu lukkede Farvandsvæsnet. ■

Foto: Kystredningsstation Hvide Sande

FRA GRØNNE UNIFORMER TIL GRØNNE FINGRE

Havekompagniet adskiller sig fra de fleste firmaer ved kun at ansætte veteraner fra forsvaret. Lederen Claus Stenberg har en mission om at skabe selvforsørgende veteraner.

Claus Stenberg, ejer og leder af Havekompagniet

Claus Stenberg instruerer sine medarbejdere i at bruge en stubfræser.

AF **CHRISTIAN B. FREDERIKSEN** / HOK

VETERANER

Der er lagt rød stenmel på den nye petanquebane. Stubbe flænses op med en stubfræser, og granit ligger klar i sækkevis til de nye bed. Arbejdsmoralen er høj. Havekompagniet er rykket ud til en villa tæt på Middelfart, hvor haven trænger til en overhaling.
- De arbejder jo solen sort, og jeg tror, det har noget med de militære discipliner at gøre, siger Claus Stenberg, leder og ejer af Havekompagniet.
Firmaet modager ikke offentlig støtte eller tilskud, og Claus Stenberg har planer om at donere overskuddet til frivillige veteranforeninger og veteranhjem, når firmaet kommer ordentligt på benene.
- Indtil videre har rekrutterings- og oplæringsforløbene drænet kassen, samt indkøb af tøj og maskiner. Men jeg har skaffet tre reelle ikke-støttede arbejdsplader til veteraner, som er trukket ud af ledighedskøen. Det er jo stort i sig selv, siger Claus Stenberg
Claus Stenberg sætter en stor ære i at skabe en platform for veteraner, som mangler noget at stå op til. Samtidig pointerer han, at ingen skal have ondt af dem, da pointen netop er, at de skal være selvforsørgende.
- Jeg vil aldrig gå på kompromis med konceptet. Vi kan snakke med hinanden om ting, som andre ikke har mulighed for at forstå, forklarer Claus Stenberg.

Starter på en frisk

Christel Berg er den sidste nye medarbejder i flokken. I to år var hun sygemeldt, men med en stille begyndelse i Havekomagniet arbejder hun nu omkring 15 timer om ugen.
- Det vigtigste er bare, at jeg kommer op om morgenen og har noget spændende at stå op til, siger Christel Berg

Christel Berg fik konstateret posttraumatisk stresstilstand efter at være udsendt med ISAF Hold 5 til Afghanistan i 2008.
- Havekompagniet er et godt sted for mig. Der er udfordringer og gode kollegaer, men samtidig er der plads til, at jeg kan sige fra, hvis det bliver for meget, forklarer Christel Berg. ■

OVERBLIK

REDIGERET AF
KAREN DAHLIN
KAREN@FTV.DK

SE VIDEO PÅ FORSVARS-KANALEN.TV

ANA i eget køkken

AFGHANSK HÆR : Soldater fra den danske kapacitetsopbygningsenhed har sammen med amerikanske mentorer været med til at bygge to nye køkkener i Det Militære Træningscenter i Helmand. Ikke kun skal den afghanske hær (ANA) overtage sikkerheden i landet, også drift af kasernerne og køkkenet skal ANA selv klare. Hidtil er madlavningen udført af et civilt firma, men såvel madlavning som indkøb af varer overdrages til afghanerne, når danskerne rejser hjem sidst på året. ■

Første airdrop ved Afrikas Horn

SOMALIBASSINET: Normalt overvåger Challenger-flyet farvandet ved Afrikas Horn for piratskibe. Men da det nederlandske støtteskib Rotterdam fik brug for en last med reservedele, løste challengeren opgaven.

- Det er første gang, at Challengeren laver airdrop under operation Ocean Shield. Flyets besætninger har dog en god portion erfaring fra Grønland, hvor de kaster forsyninger ud til blandt andet strandede personer, siger chefsergent Lars Vestergaard fra Flyvertaktisk Kommando. ■

Læs forsvarets mission, vision og værdier på **forsvaret.dk**

FORSVARETS INTERNATIONALE ENGAGEMENT 25. AUGUST 2012

UDSENDTE INTOPS - 25. AUGUST	**787**	Kosovo (HJV)	35	Bahrain (SOK)	2		
Afghanistan (HOK)	600	Seychellerne (FTK)	25	FN-observatører / stabsofficerer i			
Afghanistan (FTK)	79	USA (HOK)	3	Afghanistan, Liberia, Mellemøsten,			
Adenbugten (SOK) ultimo sept.	190	England (SOK)	2	Irak, Korea, Sydsudan og Syrien	41	**NATO-UDSTATIONERINGER**	**323**

FLYVEVÅBNET STØTTER I BASTION

Soldater fra Combat Support Wing hjælper briterne med flyene på Camp Bastion. Et samarbejde som giver danskerne et unik indblik i andre flytyper end de hjemlige.

AF JETTE ELKJÆR / CSW

AFGHANISTAN Siden januar 2012 har et hold på syv soldater fra Aerial Port Service (APS) været udsendt til Camp Bastion i Helmandprovinsen i Afghanistan. Soldaterne er udsendt til at støtte det britiske Joint Movement Unit håndtering af luftbårne personel- og godstransporter i Afghanistan.

- Vi indgår som en del af det britiske APS-team, og briterne siger, de er meget glade for at arbejde sammen med os, fortæller Tommy, der er hold III's leder.

12 timers arbejdsdage

Inden holdets afrejse fra Danmark havde de et håb om, at de i modsætning til de to tidligere udsendte danske hold skulle arbejde samlet i et hold. Men briterne ønskede at anvende danskernes kompetencer på flere hold.

- Vi er fordelt med to mand på henholdsvis dag- og nathold, som tager sig af gods- og flyhåndtering, en soldat der hjælper briterne med at checke passagerer ind på flyene og en mand til at koordinere samarbejdet med briterne, forklarer Tommy og fortsætter.

- En almindelig arbejdsdag på dagsholdet starter kl. 06:15, hvor der er overdragelse fra natholdet. Derefter går de forskellige hold i gang med deres opgaver. De, der arbejder med gods, får pakket de paller, der er gods til, mens de, der håndterer flyene, går i gang med deres arbejde. Klokken 18:15 er der overdragelse til natholdet, og derefter er der fyraften.

Lørdag er soldaternes fridag, og den bruger de til at få snakket ugen igennem og til at besøge de andre enheder på Camp Bastion.

Får erfaringer med forskellige flytyper

På Flyvestation Karup er APS-folkene vant til at håndtere mange forskellige fly, men på Camp Bastion oplever de flytyper, som de ikke har håndteret før eller i hvert fald ikke ret ofte. Det drejer sig om C-17, Boeing 747, Airbus 300 og IL-96.

De mange flytyper gør, at de tilegner sig erfaringer, som de kan bruge i deres hjemlige arbejde på Flyvestation Karup. ■

Når det danske C-130 J Hercules transportfly lander i Camp Bastion, står det danske APS-team klar til at læsse det med gods.

Russerne overflyver Grønland

TRAKTAT: For første gang nogen sinde har russerne benyttet sig af deres ret til at overflyve, observere og fotografere Grønland og Færøerne. Det skete som et led i Open Skies, hvor de i midten af september fløj fire missioner.

- Vi har ikke noget at skjule, og russerne har ret til at overflyve Grønland, siger oberstløjtnant Thomas Thue Hansen fra Flyvertaktisk Kommando. Russerne observerede under deres missioner områder med olieefterforskning og steder, hvor der er projekteret minedrift. ■

Specialstyrker uddanner

AFGHANSK POLITI : Danske jægere og frømænd er i gang med at uddanne den afghanske specialpolitienhed Helmand Provincial Response Company. På fuld styrke kommer enheden op på 125 mand. Selv om den ikke er fuldt bemandet endnu, deltager Helmand Provincial Response Company allerede i operationer. Efter planen skal politifolkene i Helmandprovinsen være klar til at operere på niveau med de landsdækkende specialpolitienheder i 2014. ■

13

DANSKE OFFICERER STØTTER FN-MISSIONEN I SYDSUDAN EFTER DEN 29. OKTOBER

Se internationalt nyt på nettet: **natochannel.tv**

MORE IS LESS -PÅ SHOPPING MED HOLLAND

Der er nu indgået et samarbejde med Holland om fælles indkøb af ammunition. Et samarbejde, som skal give besparelser og større fleksibilitet.

En af forsvarets infanterikampkøretøjer på øvelse. Infanterikampkøretøjet er et supplement til forsvarets øvrige pansrede køretøjer.

AF FLEMMING DIEHL / FMT

SMART DEFENCE Dør efter dør åbner sig i forhold til nye samarbejdsaftaler på tværs af grænserne. Et af de seneste eksempler er, at Forsvarets Materieltjeneste (FMT) har indgået et samarbejde med Holland om køb af ammunition. I første omgang drejer samarbejdet sig om 35 mm ammunition til infanterikampkøretøjerne (IKK).

- Nu begynder vi samarbejdet i det små med indkøb til IKK, som både Danmark og Holland bruger. Hvis samarbejdet bliver en succes, vil vi se på, hvilke andre typer ammunition, vi kan købe sammen, siger kaptajn Kim Jørgensen-Højgaard fra Kapacitetscenter Våben i FMT.

Han ser samarbejdet med Holland som ideelt, fordi landene har nogenlunde samme størrelse, og dermed er det et samarbejde mellem ligeværdige partnere. Derudover har det danske forsvar gode erfaringer med at samarbejde med Holland, og den fælles interesse er klar.

Flere fordele i det internationale samarbejde

- At vi indgår et samarbejde om at købe ammunition sker ud fra betragtningen om, at vi skal være omhyggelige med brugen af vores midler. Vi må jo erkende, at når vi står alene, så er Danmark en lille kunde, men går vi sammen med andre, står vi stærkere overfor leverandøren, når der skal forhandles pris, siger Kim Jørgensen-Højgaard, som videre fortæller, at samarbejdet vil give forsvaret en større fleksibilitet i forhold til, hvor megen ammunition, man har til rådighed.

Det første skridt i det nye samarbejde er at få koordineret de fælles indkøb, og dernæst vil man arbejde på at få skabt en fælles pulje.

- Tanken er, at når en af parterne får brug for meget ammunition, kan man trække begge landes andel. Lidt ligesom i kollegiekøkkenet, hvor man kan låne af hinandens ting i køleskabet, så længe man efterfølgende fylder det op igen.

Kollegiekøkkenet er jo også kendt for, at der ikke altid bliver fyldt op igen, så det her handler i høj grad også om at skabe tillid til hinanden, forklarer Kim Jørgensen-Højgaard, som anser samarbejdsaftalen som et konkret eksempel på det såkaldte Smart Defence, hvor man får "more for less". ■

Russisk tilbage på skoleskemaet

SPROG: Efter fem års pause genoptager Institut for Sprog ved Forsvarsakademiet næste år sprogofficersuddannelsen i russisk.

Forsvaret har fortsat behov for russiske sprogofficerer til en række aktiviteter i relation til de lande, hvor der tales russisk. Derfor bliver det fra næste år igen muligt at tage russisk på sprogofficersuddannelsen.

Opgaver for "russerne"

En af de vigtigste opgaver, som de russiskuddannede sprogofficerer løser i dag, er tolkning i forbindelse med våbenkontrolvirksomhed. De russiskuddannede sprogofficerer tolker, når danske delegationer er på inspektion i østlande, og ligeledes når for eksempel russerne er på inspektion ved danske enheder. Derudover bidrager de russiskuddannede sprogofficerer til forsvarets samarbejde på for eksempel det maritime område i Østersøen. Og da det er forventningen, at alle disse opgaver og flere til også vil være der i fremtiden, får de kommende sprogofficerer med russisk som speciale en hel del at se til.

Specialgloser og socialisering

Uddannelsen til sprogofficer i russisk er ligesom de øvrige sprogofficersuddannelser meget specialiseret. Sprogofficeren skal have en solid viden om militære operationer og strukturer, kulturelle og samfundsmæssige forhold i det slaviske område, men skal også have indsigt i de gældende aftaler for våbenkontrolvirksomhed.

Rent sprogligt har sprogofficeren et bredt ordforråd, men har også et stort specialvokabularium, der dækker over landmilitære operationer, militært materiel og de "dimser og dutter" på militært isenkram, som måtte have inspektionsholdenes interesse. Desuden skal der indøves særlige maritime og luftmilitære fagudtryk, for at sprogofficererne kan løse deres opgaver for søværnet og flyvevåbnet.

Ud over de meget faglige og tekniske tolkninger skal sprogofficererne ligeledes dække tolkningen under alle de sociale og tillidsskabende arrangementer, som meget ofte også er en del af en inspektion.

Rekruttering i gang

Rekrutteringen til næste års uddannelse er allerede i gang, så hvis du – eller en du kender – vil være sprogofficer i russisk, kan du læse mere om uddannelsen og optagelseskravene på Forsvarsakademiets hjemmeside eller på forsvaretsuddannelser.dk. ■

FOTO: LARS BØGH VINTHER

Ph.d. i antipirateri

Forsvarsakademiets nye ph.d.-studerende skal inden for de næste tre år komme med konkrete anbefalinger til, hvordan pirateri kan bekæmpes i Østafrika. Ikke en lille opgave for den nytiltrådte Andreas Bruvik Westberg, der kommer fra Norge og har konfliktstudie og anti-pirateri som sit speciale.

AF **MARIANNE SMEDEGAARD HANSEN**/ FAK

SIKKERHEDSPOLITIK Forsvarsakademiet har i et samarbejde med Syddansk Universitet valgt at sætte fokus på anti-pirateri i og omkring Østafrika med et nyt ph.d.-stipendiat. Danmark har med sin store handelsaktivitet på verdenshavene et ansvar for og en interesse i, at der er stabilitet og sikkerhed i de internationale farvande.

- Vi har som land og forsvar en interesse i reguleringen af "the Global Commons", som er de områder, der ikke er reguleret af stater, det vil sige havet, luftrummet, rummet og cyberspace, forklarer Flemming Splidsboel, der er forskningskoordinator ved Forsvarsakademiet.

For forsvaret er en ph.d. i anti-pirateri desuden et godt supplement til den indsats, man allerede leverer i det østafrikanske område, og som det tyder på, der bliver mere af.

- Det vil give ny viden og overblik over feltet, som forhåbentlig kan være med til at skabe en langtidsholdbar løsning på pirateri-problemet, siger Flemming Splidsboel. Han sætter samtidig sin lid til, at den nye ph.d.-studerende, Andreas Bruvik Westberg, kan bidrage til at nuancere den offentlige debat om anti-pirateri og vigtigst af alt komme med konkrete anbefalinger til fremtidige initiativer for at bekæmpe pirateriet i Østafrika.

Anvendelsesorientering i fokus

Det er udfordringer, Andreas Bruvik Westberg tager imod med kyshånd.

- Jeg ser frem til mange udfordringer både på det personlige plan og i forhold til forsvaret og mit akademiske virke, siger han og forklarer, hvorfor han søgte stillingen.

- Her var pludselig en ph.d.-stilling, som lagde vægt på det anvendelsesorienterede samtidig med, at det handler om konflikthåndtering, maritim sikkerhed og socio-økonomisk udvikling i Østafrika. Tre emner som jeg finder utroligt interessante, og hvor jeg mener, jeg har noget at bidrage med, siger Andreas Bruvik Westberg. Som søn af en norsk diplomat har han boet i Afrika ad flere omgange og senest arbejdet et halvt år på den norske ambassade i Saudi-Arabien. Han har sin akademiske baggrund fra Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet (NTNU), hvor hans mastergrad i statsvidenskab omhandlede en analyse af Somalias piratvirksomhed i fravær af en centraliseret retsstat. ■

INFO:

Andreas Bruvik Westberg bliver på Forsvarsakademiet tilknyttet adjunkt Thomas Mandrup fra Institut for Strategi og forskningskoordinator Flemming Splidsboel. Hans vejleder på Syddansk Universitet bliver lektor Jens Ringsmose , og det første halve år vil han tilbringe det meste af sin tid i Odense. Ph.d.-projektet er finansieret af Den Danske Maritime Fond.

Henvendelser til Andreas Bruvik Westberg kan ske på
e-mail: abw@fak.dk

FAKTA

Kilde: SOK

Tallene gælder for søværnets deltagelse i antipirateri operationer:

Tilbageholdte formodede pirater	286
Pirater udleveret til retsforfølgelse	41
Befriede gidsler	78

Udviklingen i antallet af kapringsforsøg, kapringer og gidsler:

Kapringer i 2009	45
Kapringer i 2011	24
Kapringer i år til dato i 2012	7
Kapringsforsøg årligt 2009 til 2011	130
Kapringer i år til dato i 2012	21

PUBLIKATIONER: AKTUELLE UDGIVELSER FRA FAK

Specialoperationer

Af Major Lars H. Ehrensvärd Jensen, Forsvarsakademiet

LÆS I dette andet brief om Specialoperationer argumenteres for, at specialoperationer er værnsfælles af natur, og at flykapaciteter bør indtænkes i Danmarks samlede specialoperationskapacitet.

On Point – But Going Where?
The US Army's Ideas of Its Future Role After Afghanistan

Philip Ulrich, Cand.Mag. i Amerikanske Studier

LÆS Dette brief analyserer, hvordan den amerikanske hær søger at definere deres fremtidige rolle efter tilbagetrækningen fra Irak og Afghanistan, og hvilken betydning denne udvikling har for USA's NATO-allierede, herunder Danmark.

Krigskunsten

Niccolo Machiavelli, oversat til dansk af Fritz Wolder

LÆS Bogen indeholder en uforkortet oversættelse af Machiavellis klassiker, "L'arte della guerra". Den giver læseren et fantastisk indblik i hærlederen Fabrizio Colonnas militære erfaringer.

MATERIALER FRA FAK KAN BESTILLES ELLER DOWNLOADES SOM PDF PÅ **FORSVARET.DK/FAK**

FOKUS

Forskning fra en isflage

Naja Mikkelsen er maringeolog og ansat som seniorforsker ved De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS), hvor hun arbejder med klimaforskning i Arktis.

Polhavet er blevet et højaktuelt og geopolitisk fokusområde, og mere end nogensinde er der brug for en øget forskningsindsats for at forstå og forudse, hvordan et forandret Arktis vil præge os. Den videnskabelige udforskning af oceanet er derfor intensiveret, og et af forskningsresultaterne er et ændret syn på havisens stabilitet gennem tid.

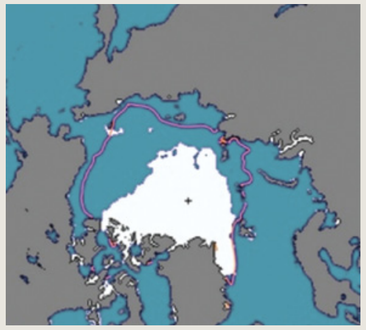
Sommerisen i det Arktiske Ocean har indtil videre nået sin mindste udbredelse i 2012 baseret på satellitdata (hvidt område). Den orange streg viser den gennemsnitlige udbredelse for perioden 1979 – 2000 (National Snow and Data Center, Colorado).

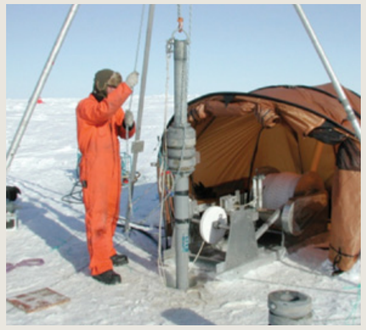
Sedimentkerner af havbunden indsamles ved hjælp af et letvægtsudstyr, der er placeret direkte på havisen.

Twin Otteren er ved hjælp af påmonterede ski landet i tæt snefog ved teltlejren på havisen.

AF **NAJA MIKKELSEN** / GEUS

ARKTIS Havisen i Arktis undergår i disse år store forandringer. Satellitobservationer vidner om kraftig reduktion om sommeren i havisens udbredelse, ligesom mængden af den tykke flerårige havis er reduceret i forhold til den tyndere ét-årige is. I disse år forsvinder den tynde is mange steder men dannes igen om vinteren. Over en længere årrække er udbredelsen af havis i Polhavet derfor nogenlunde uændret om vinteren, mens der er langt mindre is om sommeren. Reduktionen i både tykkelse og sommerudbredelse hænger sammen med ændringer i atmosfæren og i havet under isen. Når isen forsvinder, bliver en større del af solens stråling optaget som varme i havet. Det medfører, at isen dannes senere om efteråret og derfor ikke når at blive så tyk i løbet af vinteren. Når foråret sætter ind, smelter isen så tidligere med en endnu større solopvarmning af havmasserne til følge. Denne såkaldte feed-back mekanisme vil under de nuværende klimatiske betingelser forstærke afsmeltningen af isdækket i Polhavet.

Ændret mobilitet af havis

For nærmere at kunne undersøge ændringer af havisens udbredelse og tykkelse gennem tiden, etablerede danske forskere i årene 2004 og 2009 teltlejre på havisen nord for Grønland. Lejrene var udgangspunkt for et tværfagligt forskningsprojekt, hvor der udførtes en lang række videnskabelige undersøgelser i samarbejde med internationale partnere. Islejrens placering i 2009 var nøje planlagt ud fra studier af de seneste 21 års isdrift. Disse studier havde vist, at lejren med en placering nord for Grønland kunne forventes at drive cirka 40 kilometer mod øst i den planlagte lejrperiode på cirka en måned. Sådan gik det dog ikke. Efter at teltlejren var etableret, brød en kraftig storm løs, og islejren kom i hurtig drift med hastigheder på over 45 kilometer pr. døgn og 150 kilometer i alt i lejrperioden. Denne øgede drift var overraskende og viste tegn på en ændret mobilitet af havisen.

Fortidens klima og isforhold

Satellitter har siden slutningen af 1970'erne indsamlet data om havisens udbredelse, og disse data viser en markant reduktion i isdækket. Spørgsmålet er imidlertid, om en lignede reduktion har fundet sted før satellitternes tidsalder. Havbundens sedimenter rummer svar på dette spørgsmål. Sedimenterne indeholder således en lang række informationer om forholdene i oceanet på det tidpunkt sedimenterne blev aflejret. Derfor fungerer marine sedimentkerner som et klimaarkiv på linje med iskerner fra Grønlands Indlandsis. Et af formålene med islejren var derfor at indsamle sedimentkerner under islejrens drift, for dermed at kunne belyse tidligere tiders klimatiske variabilitet og isforhold.

Området nord for Grønland har i tidligere klimamodeller været udpeget som et relativt stabilt område, hvad tilstedeværelsen af havis angår. Sedimentkernerne viste imidlertid, at tidligere tiders varmeperioder var karakteriseret af vigende havis i løbet af de seneste 130.000 år. I dag er modellerne for fremtidens isdække justeret og i bedre overensstemmelse med data om fortidens klima og isforhold. Nyere klimamodeller viser således, at sommer-havisen i det Arktiske Ocean kan være forsvundet allerede i indeværende århundrede, hvilket vil have store implikationer for blandt andet skibsfart gennem det Arktiske Ocean. ■

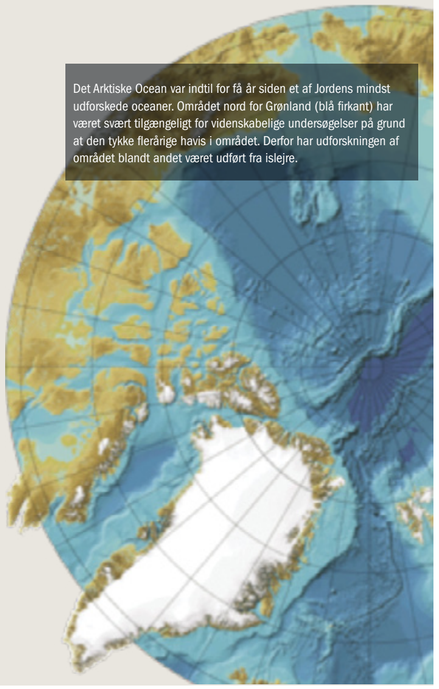
Det Arktiske Ocean var indtil for få år siden et af Jordens mindst udforskede oceaner. Området nord for Grønland (blå firkant) har været svært tilgængeligt for videnskabelige undersøgelser på grund at den tykke flerårige havis i området. Derfor har udforskningen af området blandt andet været udført fra islejre.

FAKTA
Forsvaret har cirka 200 hunde, der bruges til bevogtning, slædetrækning, eftersøgning, eller til at lede efter sprængstof. De fleste af hundene er af racen Malinois og slædehundene er en krydsning af den oprindelige "grønlandske hund".

GODT GREJ TIL HUNDE

AF **FLEMMING DIEHL** / FOTO: **FLYVEVÅBNETS FOTOTJENESTE**

HUNDELIV Der er én, to, ja - ganske mange. I forsvaret er der faktisk så mange hunde, at samlede man dem, ville de udgøre et helt kompagni. Herhjemme er der 120 hunde i forsvaret, og Slædepatruljen Sirius har cirka 80 hunde, som hver og en skal have det helt rette mad og grej.

- Jeg får bestemt ikke lov at købe noget tilfældigt foder til hundene. For hundene skal ligesom vores soldater have den helt rette kost, så det sikres, at de får alle de vigtige næringsstoffer, de behøver. Så det er helt afgørende, at jeg køber det rette foder til dem, fortæller Anne Ulbrandt, der er den indkøbsansvarlige for blandt andet hunde i Forsvarets Materieltjeneste.

I alt køber Anne Ulbrandt cirka 20 tons foder til de hjemlige hunde, men hun har ikke ansvaret for slædehundenes foder. Hun ved dog, at de blandt andet får højenergi tilskudsfoder og en hulens masse tørret fisk. De hjemlige får så andre godbidder, og en gang om ugen venter der dem så et nyt ben.

Hunde da have sko og aircondition

- Jeg køber jo alle mulige ting til hundene, påpeger Anne, som fortæller, at udover udstyret til agility – træning, så har hundene et svømmebassin og en transportabel kennel, der har blandt andet er udstyret med aircondition. Det er nødvendigt, for sprængstofhundene indsættes også i Afghanistan, hvor det kan være alt andet end hundekoldt.

- Hundene får også sko, og de har lige fået nogle nye, der bedre og langt mere holdbare. Køleveste har de også, og vi har også en nedfiringssele til dem, hvis de skal hejses ud af en helikopter, siger Anne, som faktisk også har ansvaret for indkøb til en anden type firepotet soldat:

- På den militære hundeskole i Karup gemmer de alt foderet i et rum, og for at holde musene væk, har man en kat gående. Det er den eneste kat, der officielt købes foder til, og dermed må det reelt set også være den eneste kat, der er ansat i forsvaret, påpeger Anne Ulbrandt, som fremover nok skal sikre, at de firepotede, der er i forsvarets tjeneste, får godt grej. ■

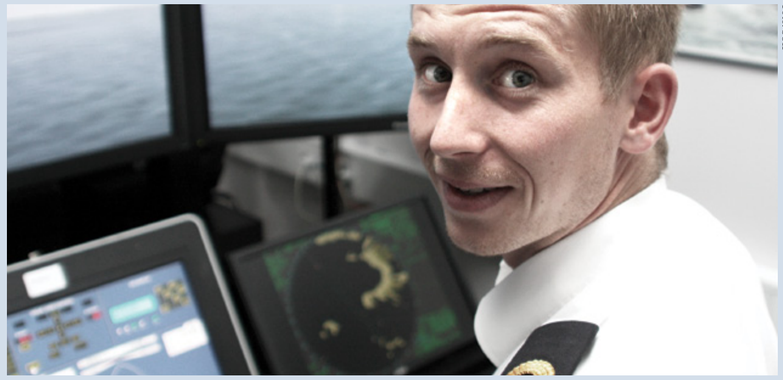

Foto: SOK

SIMULERET JOMFRUSEJLADS

Nyey simulatorer skal gøre søkadetterne knapt så jomfruelige og bedre forberedte til at stå på broen under deres første sejlads.

TEKST OG FOTO: **BERIT UDBYE, SOK**

TRÆNING Søkadetten sejler koncentreret gennem Lillebælt, mens han med jævne mellemrum kigger på radaren og indstiller instrumenterne. Det samme gør syv andre kadetter, der hver især befinder sig foran tre store skærme og en manøvrekonsol af samme type, som man finder på søværnets skibe. Som nogle af de første, prøver de Officersskolens nye simulatorer.

- Disse simulatorer er det tætteste, vi kommer på virkeligheden. Her får kadetterne mulighed for at omsætte teori til praksis, og her skal de have den wauw-oplevelse, det er at sejle et skib, siger Dan Damgaard, skibsfører og leder af Kompetencecenter Simulation på Søværnets Officersskole.

Jomfrusejlads – også for erfarne søfolk

Simulatorerne er valgt, så de lever op til kravene for den civile skibsføreruddannelse. I centrets kontrolrum kan instruktørerne følge med i, hvordan kadetterne løser sejladsopgaverne, og hvordan de samarbejder. På små tv-skærme opdelt i fire felter ses nemlig videooervågningsbilleder.

- Skibscheferne kan også komme ind med deres besætning og øve scenarier, for eksempel inden udsendelse eller i forbindelse med træning til udtjekning. Så det er ikke kun kadetter, der har gavn af simulerede sejladser, siger Dan Damgaard.

De otte kadetter står stille på broen og planlægger missionen, selvom havet gynger udenfor.

- Man lærer mest, jo mere man lever sig ind i simulationen. Apparaterne har samme størrelse, og knapperne sidder samme steder som ude på skibene, siger Dan Damgaard, mens to af kadetterne peger mod den simulerede horisont. ■

Det nye simulatorcenter

- Opfylder IMO-krav til den civile skibsføreruddannelse.
- 8 "mini cubicles" – tre fladskærme og instrumentbræt.
- 2 "part task cubicles" - bl.a. til at øve manøvresejlads.
- 1 full-mission bridge simulator – 240 grader view og back view-skærme.

Søværnets enheder kan få træning i:

- Manøvrering/ship handling.
- Bridge crew management.
- Danske og udenlandske farvande.
- Radar / ARPA.
- ECDIS (elektronisk søkort).
- Fullmission-kursus (vagtholdskursus).
- Issejlads.

Hold dig opdateret om materiel på **forsvaret.dk/fmt**

COBRA-HJELM M/12

"Hjelmen er udmærket. I forhold til den udleverede hjelm er den af langt højere kvalitet. Og så er der puder indeni, som er meget bedre end læderremmen."

Flyveroverkonstabel Kent Esben Højen Hansen, der var med til at teste hjelmene på Bornholm.

SÅ SIKKER SOM ALDRIG FØR

Den nye pansrede mandskabsvogn har fået ridser i lakken, men kigger man bag om facaden, ser man et køretøj, der virkelig er designet til at passe på soldaten.

AF **FLEMMING DIEHL** / FMT / FOTO: FLYVEVÅBNETS FOTOTJENESTE

BÆLTEKØRETØJ Der har været skæve smil. For efter opgraderingen af den nye pansrede mandskabsvogn (PMV) ved navn M113 G4 fandt man ud af, at den var blevet for lav, og så var der ingen vej udenom – den måtte skæres op og forhøjes. Det gav ridser i vognens omdømme, men gør man sig den umage at flytte luppen fra den uheldige historie og ind i selve køretøjet, så er der ingen grund til at trække på smilebåndet. For herinde handler det om soldatens sikkerhed og liv.

- Med opgraderingen er vognen blevet mere end dobbelt så sikker, og både operativt og funktionelt er der sket et kvantespring, påpeger seniorsergent Søren Veje fra Hærens Kampskole (HKS).

Han og flere andre fra HKS har løbende testet de løsninger, som Forsvarets Materieltjeneste (FMT) har udarbejdet. Særligt værkstedsfolkene i FMT har knoklet, om så det var dag eller nat, juleferie eller ej, og arbejdet har ikke kun bestået i at svejse og skrue.

For man har virkelig tænkt ud af boksen, og det har medført en hel ny form for sikkerhed inde i boksen. Inde i mandskabsvognen er der indført en såkaldt respektzone, og det betyder, at der nu er afstand mellem soldaternes sæder og vognens sider, bund og top. Det gør en stor forskel, hvis vognen rammer en vejsidebombe, hvor de voldsomme kræfter presser vognens stålskal ind mod soldaterne.

Soldatens skånes for massivt tryk

- En bombe kan udløse et enormt tryk. Kunsten er at få reduceret det tryk, som rammer soldaten. Helst så meget, at kroppen kan klare det, siger Søren Veje, der fortæller, at det er grunden til, at sæderne nu hænger i en sele. Så har soldaterne ikke nogen kontakt til bunden, som en bombe vil trykke op. Der er også luft ud til siden og til loftet, så soldaterne er bedst muligt beskyttet, hvis vognen rammes af en eksplosion:

- Der er ekstra pansring i bunden og indførelsen af respektzonen har dog betydet, at der er blevet mindre plads til soldaterne, som bliver større og større. De får nemlig mere og mere udrustning. Så det gælder om, at pladsen udnyttes maksimalt, og det har betydet, at vi blandt andet har monteret en række hylder bag soldaterne.

Det virker måske ikke så snedigt at montere hylder i den vigtige respektzone, men det er der tænkt over. Hylderne er nemlig designet, så hvis de får et voldsomt tryk, så bøjer de væk fra soldaterne. Den smarte løsning er blot en detalje, men dem har vognen mange af, og ser man på den samlede pakke, er det blevet til mandskabsvogn, der er så sikker som aldrig før.

Panser, bælter og nye puder

Den opgraderede pansrede mandskabsvogn af typen M113 G4 tages gradvist i brug i Afghanistan, og den er ændret en del i forhold til de tidligere udgaver af mandskabsvognen.

Det mest markante er flere tons ekstra pansring, som skal sikre mod de frygtede vejsidebomber. Derudover har vognen fået nye gummibælter, et brandundertrykkelsesanlæg, forstærkede bremser og minesikrede sæder. Det er de store forbedringer.

- Vi har monteret ekstra kasser ovenpå mandskabsvognen, så soldaterne har mere opbevaringsplads. De kasser har vi gjort skudsikre, så de samtidig giver soldaterne ekstra beskyttelse, når de står i lugen, fortæller seniorsergent Søren Veje fra Hærens Kampskole.

Han forklarer stolt, at der blandt andet også er monteret et nyt tæppe, som beskytter soldaterne mod fragmenterne ved en eksplosion, nye ergonomiske puder samt holdere til GPS, geværer og minesøgere. Kogeplader, kølebokse og bedre arbejdslys er det også blevet til i vognen, der en efter en ruller ud af FMT's panserværksted i Skive. ■

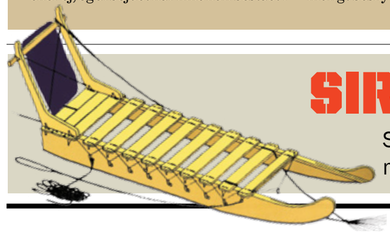

SIRIUS-SLÆDEN

Slædens meder er af vandfast krydsfiner eller asketræ, forstærket med nylon på glidefladen, og bundbrædderne er af knastfrit asketræ.

EN COBRA PÅ HOVEDET

AF **FLEMMING DIEHL** / FMT

BESKYTTELSE Cobra er navnet på den nye hjelm, som om kort tid skal beskytte de danske soldaterhoveder i internationale missioner. Den ny hjelm skal udleveres til de første soldater i januar 2013. I første omgang anskaffes der godt 4.000 nye hjelme, der kan anvendes i forbindelse med missionsforberedende uddannelse, inden soldaterne skal udsendes i internationale operationer.

Forsvarets Materieltjeneste (FMT) har dog indgået en rammeaftale med leverandører, så der kan leveres flere nye hjelme i løbet af de kommende år.

Hjelmen er produceret af firmaet Revision, og den vandt konkurrencen om at blive standardhjelmen i Danmark. Det skete i skarp konkurrence med en tilsvarende hjelm, der dog var betydeligt dyrere.

Testet af brugerne

Forud for valget har hjelmen været gennem en omfattende brugertest, hvor soldater fra Bornholm (Opklaringsbataljonen) og Flyvestation Karup (Combat Support Wing) gennem en seks uger lang periode har brugt hjelmen overvåget af Hærens Kampskole.

Cobra-hjelmen tilbydes med to forskellige indermontager, nemlig et sæt baseret på flytbare puder (hviler på toppen af hovedet) og et sæt baseret på den måde, en cykelhjelm er opbygget på. Sidstnævnte hviler mest på siden af hovedet og skaffer samtidig betydelig mere ventilation til hovedet. ■

FAKTA

COBRA-HJELM M/12

- Fremstillet i komposit-materialer *
- Vægt 1250 gram
- Fire størrelser fra 54-64 cm
- Justérbart 4-punkts bespændingssystem
- Forrest fast beslag til montering af natsigte og visir
- Rails på siderne til lygte, kamera etc.
- Forberedt til visir og kæbebeskytter
- Leveres i Multi Terræn Sløring (MTS)
- Kan leveres med ringformet indermontage (cykelhjelm-udgaven)
- Kan leveres med pudemontage
- Designet uden skygge, så hjelmen ikke støder ind i det optiske sigte under ild-afgivelse

*** Komposit** er defineret som et materiale, der er sammensat af mindst to forskellige materialer, som i kombination resulterer i høj styrke og stivhed.

Du kan læse mere om hjelmen på forsvaret.dk/fmt og forsvaret.dk/hok.

Foto: Flyvevåbnets Fototjeneste

De mange tilhørere blev klogere på forskellen mellem de to køn, mens de lod sig underholde af de inspirerende foredragsholdere.

KVINDER OG SYGEFRAVÆR

Air Control Wing ligger inde med en kedelig førsteplads i flyvevåbnet, når det gælder sygefravær. Og kvinderne er i overtal, når der ringes til sygemeldingskontoret. En temadag om emnet skulle være med til at sætte fokus på emnet.

AF **ARNE BACH NIELSEN** / FTK

SYGEFRAVÆR

Air Control Wing, som var arrangør af temadagen, havde engageret fire foredragsholdere med så eksotiske titler som arbejdsmiljøforsker, coach, trivselsrådgiver og hjerneforsker. De gav hver især deres bud på forskellen mellem kønnene.

150 interesserede kvinder og mænd var mødt op i en fuld sal på Flyvestation Karup, hvor foredragsholderne serverede det ellers alvorlige emne med en god portion humor, der fangede tilhørerne.

- Det er godt for både de ansatte og deres chefer at få afdækket nogle af de mekanismer, der kan være årsag til sygdom og mindre god trivsel. Med arrangementet får vi taget hul på noget, der for mange er tabu. Det er vigtigt for den enkelte at vide, at også andre kan have det dårligt, forklarer chefen for Air Control Wing, oberst Jan Toft.

Statistikken fortæller, at kvinder ansat i staten har et sygefravær, der er cirka 40 procent større end mændenes. Dette billede er nogenlunde det samme for kommunale og private arbejdspladser. I Air Control Wing er hver fjerde af de 380 medarbejdere kvinder.

Arbejdsmiljøforsker Merete Labriola, forklarer generelt om kvinder i relation til sygdomsfravær.

- Årsagerne til kvinders højere sygdomsfravær er komplekse. Forskning viser, at kvinder generelt er mere perfektionistisk anlagt end mænd. Mange har svært ved at opfylde egne selvopstillede krav om at være 100 meter-mester både i karrieren og på hjemmefronten. Kvinder påtager sig stadig overblik og styring, når det gælder børn, hus og hjem.

Hun tilføjer, at kvinder og mænd generelt reagerer forskelligt på stress. Kvinder er blandt andet mere følsomme over for dårlig ledelse og rolleuklarheder. Desuden viser undersøgelser, at kvinderne har et større behov for belønning og anerkendelse for at trives i jobbet.

Trivselsrådgiver Henrik Krogh understregede i sit indlæg på temadagen, at vi skal huske også at fokusere på de 'langtidsfriske'.

- De færreste beskæftiger sig med de 80 procent, der aldrig eller næsten aldrig melder sig syge. Jeg kalder dem de langtidsfriske. Det betyder ikke, at de er uden for farezonen. At have nul sygedage er ikke nødvendigvis et sundhedstegn. Man kan faktisk dø af det den dag, hvor stress-bægeret flyder over. Det er vigtigt, at organisationen har stort fokus på dem, så de ikke går hen og bliver overfriske og pludselig går ned med flaget. Disse medarbejdere skal vi tage hånd om, således de i stedet bliver langtidsholdbare'.

Jan Toft udtrykker stor tilfredshed med temadagen Kvinder i Fokus.

- En stor del af foredragsholdernes budskaber har været en inspirationskilde for mange. Vi skal fremadrettet i Air Control Wing arbejde på, at de rette værktøjer bliver forplantet i ledelsen på alle niveauer i vores organisation – og at der naturligvis bliver fulgt op på tingene. ■

> **Vi skal lære at give slip på ordet perfekt og i stedet nøjes med godt nok eller pyt.**
>
> **Chefsekretær Vibeke Schøler**
> Air Control Wing

SYGEFRAVÆR
STATEN OG FORSVARET
FRA JULI 2011 TIL JUNI 2012

	3. kvartal 2011	4. kvartal 2011	1. kvartal 2012	2. kvartal 2012
STATEN	1,8	2,3	2,4	1,7
FORSVARET	2,2	2,7	2,8	2,3
• FKO	1,3	1,9	1,5	1,4
• HOK	2,8	3,3	3,5	3,1
• SOK	1,6	2,0	1,9	1,5
• FTK	2,0	2,4	2,8	2,1
• INTOPS	1,2	1,5	0,8	0,8
• FPT	1,6	1,8	2,1	1,4
• FBE	2,8	3,6	4,1	3,4
• FMT	2,3	2,8	3,1	2,4
• FAK	1,9	2,3	2,2	1,7
• FSU	2,0	2,5	2,7	2,1
• FKIT	2,6	3,5	3,3	2,6
• FRT	1,4	2,9	2,3	2,7
• FCDFU	3,9	4,5	3,2	3,2
• FCA	5,7	1,9	1,4	1,4
• VETC	0,7	3,8	3,9	4,0

Opgørelsen viser antal sygedage pr. medarbejder. Opgørelsen inkluderer korttidssygdom, langtidssygdom og sygefravær for ansatte på socialt kapitel. Tallet for staten, 2. kvartal 2012 var ikke tilgængeligt ved redaktionens deadline.

Kilde: Forsvarets Personeltjeneste

ERFARINGER FRA ET UDBUD

For snart et halvt år siden blev rengøring, kantinedrift, dele af arealplejen og vedligeholdelse på forsvarets etablissementer på Sjælland og Bornholm udliciteret til Forenede Service A/S. Her er en vurdering.

AF **MARIANNE BUE LØNSKOV** / FBE

FORANDRING

- Hvordan det er gået, afhænger af, hvem man spørger. Nogle kunder og brugere synes, at servicen er blevet ringere. Andre, at den er blevet bedre. Et konkret billede viser sig først, når resultaterne af FBE kunde- og brugertilfredshedsundersøgelser ligger klar i slutningen af året, fortæller kommandør Annemette Ruth, der er chef i Regionscenter Øst (RCO).

Derimod står det klar, at medarbejderne i RCO og underliggende etablissementer har erfaret, at udlicitering af de tidligere kerneopgaver er en betydeligt mere kompliceret proces, end de i deres vildeste fantasi havde forestillet sig.

- Der er stor forskel på at være producent af ydelser til nu "kun" at være formidler mellem kunder, brugere og den nye leverandør. Den største udfordring er, at RCO nu har ansvaret for styring og administration af kontrakten med Forenede Service A/S. Det var en totalt ny og ukendt opgave, der dels har stillet krav om nye kompetencer hos medarbejderne og dels har medført behov for mange og store ændringer i de daglige rutiner og forretningsgange både lokalt ved etablissementerne, i RCO stab, hos FBE i Hjørring og faktiske også i forhold til den øvrige del af forsvaret, siger Annemette Ruth.

Overgang til at anvende en ekstern leverandør betyder også et behov for en kulturforandring. En konkret udfordring er kravet om øget hastighed i beslutningsprocessen. Det kan i forsvarets hierarkiske struktur engang imellem være svært at leve op til.

- De nye kontrolopgaver stiller for eksempel krav til nyt it-udstyr og ny software for, at informationer til og fra leverandøren kan flyde effektivt og ubesværet. Det er styringsværktøjer, RCO er nødt til at have adgang til her og nu, hvis vi skal sikre, at forsvaret får de ydelser, der fremgår af kontrakten og til den aftalte pris, siger Annemette Ruth.

Beslutningen om udlicitering påvirker således ikke kun RCO, men betyder, at også mange andre dele af forsvaret skal omstille sig og blive mere markedsorienterede. Vi ved, at kulturforandringer tager tid, men der er ingen vej uden om, hvis beslutningen om at udbyde FBE serviceopgaver skal blive en succes, hvor vi opnår de ønskede besparelser uden at servicen over for kunder og brugere forringes, slår Annemette Ruth fast. ■

Læs mere på **forsvaret.dk/fbe**

OVERBLIK

REDIGERET AF
KAREN KAHLIN
KAREN@FTV.DK

Etablissementsdrift i Vestdanmark udbydes samlet

NYT UDBUD: Forsvarskommandoen har besluttet at udbyde driften af alle etablissementer i Vestdanmark i en såkaldt "integreret facility managementopgave uden geografisk opdeling". Det betyder, at de private leverandørers tilbud og kontrolbuddet fra Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste (FBE) vil omfatte alle opgaver i Jylland og på Fyn i et samlet tilbud. Når udbuddet er afsluttet, og en ny leverandør eller FBE har opgaven fra 1. januar 2014, vil der kun være en leverandør med overordnet ansvar for opgaven i hele Vestdanmark – altså som det i dag er tilfældet i Østdanmark med Forenede Service A/S. Læs mere via udbudssiden på forsvaret.dk. ■

Etablissementer i Vestdanmark

Tålmodighed udbedes

PERSONEL: Efter konkurrenceudsættelsen i Østdanmark er cirka 300 medarbejdere overført til Forenede Service. Med færre medarbejdere og opgaver har FKO pålagt FBE at spare et større beløb i lønsum og drift.

- Det betyder en ny struktur for Regionscenter Øst, hvor man ser med nye øjne på, hvordan opgaveporteføljen løses uden at skele til den eksisterende struktur, siger Torsten Cumberland Jacobsen fra Regionscenter Øst.

Udgangspunktet i den nye struktur er en centralisering af en række funktioner – særligt inden for det administrative område.

- 1. januar 2013 bliver Regionscenter Øst én myndighed uden underliggende myndigheder, lokalstøtteelementerne på Sjælland og Bornholm eksisterer derfor ikke efter 1. januar.

- I stedet oprettes ni geografiske driftsområder med hver sin serviceleder, fortæller Torsten Cumberland Jacobsen.

Driftsområde Vordingborg omfatter eksempelvis Stensved og Vordingborg Kaserner samt de omkringliggende skydebaner og mindre etablissementer.

Der er tale om en personelbesparelse på lidt over 15 procent, derfor er det ikke længere muligt at bemande mindre etablissementer alle dage i ugen.

- FBE vil fortsat løse samtlige pålagte opgaver, men på grund af den lavere bemanding kan serviceniveauet forekomme forringet. FBE søger naturligvis at gennemføre omstruktureringen med færrest mulig gener for kunderne, men da en række processer bliver omlagt, beder vi om tålmodighed i perioden omkring tilpasningen, bemærker Torsten Cumberland Jacobsen. Der vil blive orienteret lokalt på etablissementerne om de mere specifikke konsekvenser for serviceniveauet. ■

INDBLIK

REDIGERET AF
KAREN DAHLIN
KAREN@FTV.DK

Dybest set indeholder din smartphone dit liv!

kaptajn Kim Guldberg,
chef for Cyber Defence enheden i FKIT.

Brugerne – det svage led

AF **THOMAS H. REIMANN** / FKIT

IT Applikationer fra private it-sikkerhedsfirmaer viser, at halvdelen af 20.000 Android smartphones har sikkerhedshuller. Mange af disse huller skyldes manglende opdateringer af softwaren fra brugernes side.

Her er de syv gode råd, som vi kender fra brugen af pc'ere, men som også gør sig gældende for brugen af smartphones og tablets. ■

7 gode råd

Hold softwaren opdateret for alle dine pc'ere, smartphones og lignende, idet anti-virus kun fanger 39 % af alt malware.

Reager ikke på ukendt e-mail afsender og send ikke kreditkort oplysninger til banken.

Phishing og Spammails slettes uden at klikke på indlejrede links eller vedhæftninger.

Kædebreve slettes. Det er komplet spild af alles tid, og grobund for unødig bekymring.

Løsesum betales ikke for kidnappede data. Det er blot at hælde benzin på bålet.

Oplys aldrig pinkode til dit betalingskort, hverken via nettet eller telefon

Oplys ikke fortrolige og personlige oplysninger, når du er på debatsider, i chatrum, og lignende.

LØNSEDLEN

Lønkode 5750: Natpenge, Militært personel

Penge for arbejde udenfor normal arbejdstid.

Læs nyheder på **forsvaret.dk**

Foto: forsvaret

FÆLLES FORVALTNING AF FORSVARET OG HJEMMEVÆRNET

Forsvaret og hjemmeværnets forvaltningsmæssige strukturer for officerer bliver lagt sammen med virkning fra den 1. januar 2013. Her kan du blive klogere på, hvilken betydning sammenlægningen har for dig.

AF **OBERSTLØJTNANT MORTEN THOMSEN** / FORSVARETS PERSONELTJENESTE

FLEKSIBILITET Alt stampersonel og civile medarbejdere i forsvaret og Hjemmeværnet har siden oprettelsen af Forsvarets Personeltjeneste været omfattet af en fælles forvaltning, mens Hjemmeværnets officerer har været forvaltet i en fjerde værnssøjle. Det slutter med udgangen af 2012. Det er resultatet af flere års overvejelser, og i efteråret 2011 besluttede forsvarschefen og chefen for Hjemmeværnet, at det er tid til en sammenlægning.

Repræsentanter fra Hjemmeværnskommandoen, de operative kommandoer og Forsvarets Personeltjeneste har igennem 2012 arbejdet med projektet, og forsvarschefen har netop godkendt projektrapporten sammen med cheferne for Hjemmeværnet og Forsvarets Personeltjeneste.

Q&A

Hvor bliver jeg tilknyttet?

Hærhjemmeværnets officerer bliver fra 1. januar 2013 tilknyttet hærens regimenter, mens officerer fra Marine- og Flyverhjemmeværnet bliver indordnet i søværnet og flyvevåbnet på samme vis som de øvrige officerer. Hjemmeværnets officerer vil modtage nærmere information herom fra Forsvarets Personeltjeneste inden for kort tid.

Skal jeg skifte tjenestested?

Sammenlægningen medfører ikke i sig selv, at alle nu skal have nye tjenestesteder. Som udgangspunkt fortsætter alle Hjemmeværnets officerer i de stillinger, de bestrider i dag, mens planlagte stillingsskift vil blive gennemført. Fremover vil der for alle officerer være en bredere vifte af mulige stillinger på tværs af strukturerne, og de geografiske muligheder vil også blive forbedret.

I fremtiden forventes mere fleksibilitet og flere muligheder for at skifte mellem forsvarets og Hjemmeværnets tjenestesteder. Tjenesten ved Hjemmeværnsstaben på Kastellet i København er også at betragte som værnsfælles tjeneste.

Skal jeg have ny udstikker?

De hidtidige specifikke hjemmeværnsudstikkere i Forsvarets Personeltjeneste vil forsvinde. Opgaven vil fremover blive varetaget af respektive regiments- og værnsudstikkere. Alle Hjemmeværnets nuværende officerer vil få meddelelse om, hvem deres nye udstikker er, som led i processen frem mod 1. januar 2013.

Hvad sker der med hjemmeværnets bedømmelsesråd?

Hjemmeværnets bedømmelsesråd forventes at blive nedlagt som følge af sammenlægningen.

Hvad med de gamle traditioner?

Projektarbejdet og de gennemførte høringer har vist, at der skal gøres en indsats for at bevare de traditioner, som begge parter bringer ind ved sammenlægningen. Det har også vist sig muligt at håndtere, hvilket der vil blive lagt vægt på i arbejdet med sammenlægningen. ■

To: Chef for Flyvevåbnets Officersskole, oberst Hans Christian Enevold, sammen med sin norske kollega.

660
HAR TAGET FOKUS MEDARBEJDERKURSUS

NYT DANSK -NORSK SAMARBEJDE

Cheferne for Flyvevåbnets Officersskole og den norske Luftkrigsskole underskrev i begyndelsen af september en samarbejdsaftale, der omfatter fremtidige kadetudvekslinger, gæsteforelæsninger og udarbejdelse af fælles lærebøger.

AF **ALLAN MØLLER-PETERSEN** / FOTO: IRENE L. LARSEN

UDVEKSLING Allerede i uge 39 sætter to kadetter fra Flyvevåbnets Officersskole kursen mod den norske pendant, Luftkrigsskolen, for at deltage i et større operationsseminar. Tilsvarende kommer to kadetter sidst på året fra Norge til Danmark en måneds tid for at følge undervisningen. Fælles for den norske og den danske officersuddannelse er, at de begge er blevet akkrediteret som professionsbachelor-uddannelser. Akkrediteringen indebærer krav om, at studerende skal have mulighed for at tage dele af uddannelsen i udlandet. For kadetterne vil udbyttet ifølge major Ivan Pagh-Rasmussen fra officersskolen være en bedre faglig indsigt og en unik mulighed for at skabe relationer på tværs af landegrænser. Relationer, der kan vise sig vigtige senere i de unge officerers karrierer. Også lærere, lektorer og adjunkter på begge skoler skal udveksles.

– I praksis vil der i fremtiden blive tale om gæsteforelæsninger, hvor eksempelvis en faglærer fra Flyvevåbnets Officersskole tager til Luftkrigsskolen og holder et oplæg eller forelæser som led i et seminar. Det kunne være om air power, international politik i forbindelse med Syrien eller ledelse af luftoperationer, siger Ivan Pagh-Rasmussen.

Fælles forskning

På den norske Luftkrigsskole forskes en hel del, og skolen udgiver en række artikler om eksempelvis luftoperationer. Baggrunden er, at Luftkrigsskolen er kompetencecenter på en række fagområder – meget lig Hærens Kampskole og Expeditionary Air Staff i Danmark. Det er intentionen, at skolerne i fællesskab skal udvikle lærebøger inden for blandt andet luftoperationer. Et område, hvor begge skoler i dag har mangler, der passer til professionsbachelorniveauet.

Afprøvet område

Ideen med samarbejdsaftaler er ikke ny. Hærens Officersskole har allerede en aftale med den norske Krigsskole. Og tanken er da også fra officersskolens side, at man gerne udvider samarbejdet med flere landes officersskoler. Flyvevåbnets Officersskole er medlem af European Air Forces Academies - et samarbejde mellem en række europæiske flyvevåbens officersskoler. Men der er flere oplagte muligheder for at indgå mere formelle samarbejdsaftaler. Den nye samarbejdsaftale med Luftkrigsskolen evalueres første gang i 2013. ■

BLIV KLOGERE PÅ DINE KOMPETENCER

AF **FORSVARETS PERSONELTJENESTE**

KOMPETENCE Hvis du er konstabel, sergent, assistent eller anden medarbejder på 100- eller 200-niveauet, har du nu mulighed for at lære mere om dine kompetencer, og hvordan du kan styrke dem. På kurset

"Mit job - min udvikling – mit valg"

kan du arbejde med dine kompetencer og få nogle værktøjer til at præge din udvikling. Du bliver bevidst om dine kompetencer og får sat ord på, hvordan de kan bidrage til, at din arbejdsplads løser sine opgaver bedst muligt.

Kurset forbereder dig også til din udviklingssamtale. Du vil i forbindelse med kurset få mulighed for at lave et forslag til en personlig handlingsplan, som du kan præsentere for din samtaleleder. ■

KURSET

"Mit job - min udvikling – mit valg"

strækker sig over fire dage og henvender sig til medarbejdere på niveau M100, M200, C100 og C200.

Kurset skifter mellem oplæg, øvelser og opgaver.

Du kan læse mere om kurset på FPT's hjemmeside på fiin under "Kompetenceudvikling". Kursustilmelding sker efter aftale med din samtaleleder. Hvis du vil vide mere om tilmelding, kan du kontakte din lokale FOKUS-kontaktperson, som du finder på FPT's hjemmeside på fiin under FOKUS. Du kan også kontakte din lokale kursusansvarlige.

ANSØGNINGER TIL VUT-I OG VUT-II

Der kan nu søges om optagelse til Videreuddannelsestrin I (VUT-I) for en række militære personelgrupper.

Mellemledere i hæren:
VUT-I bliver gennemført 8. april 2013 – 12. juli 2013 ved Hærens Sergentskole i Sønderborg. Ansøgningsfristen er den 2. november 2012.

Mellemledere af stampersonelgruppen i flyvevåbnet:
VUT-I bliver gennemført 14. januar 2013 – 12. april 2013 ved Air Force Training Centre (AFTC) i Karup. Ansøgningsfristen er den 9. november 2012.

Militære ledere i alle værn: VUT-I bliver gennemført på hhv. Hærens Officersskole, Søværnets Officersskole og Flyvevåbnets Officersskole fra august 2013 – juli 2014. Ansøgningsfristen er den 16. november 2012.

Ansøgning sker via www.job-i-forsvaret.dk. Her kan du også læse mere om uddannelsen og ansøgningskrav.

Du finder opslaget under Militære stillinger.

Mellemledere af stampersonelgruppen i flyvevåbnet:
VUT-II bliver gennemført 7. januar 2013 – 5. april 2013 ved Air Force Training Centre (AFTC) i Karup. Ansøgningsfristen er den 9. november 2012.

Læs mere om uddannelsen og ansøgningskrav på FPT's intranethjemmeside

Læs Døgnrapporten alle hverdage på forsvaret.dk

VI HAR BRUG FOR DIG TIL AT FINDE FLERE SOM DIG

FORSVARET

BLIV EN DEL AF FORSVARETS AMBASSADØRHOLD

Det er ikke alle, der ved, hvad det vil sige, at være i forsvaret. Nogle tror, at de ikke passer ind, fordi de har det forkerte køn eller den forkerte baggrund. Det kan du lave om på ved at melde dig som ambassadør i forsvaret. Så er du med til at formidle et alsidigt billede af forsvaret udadtil. Læs mere om, hvordan du bliver ambassadør på forsvarsambassadør.dk

AMBASSADØR HOLDET

Ansøgning til oberst

Oberst Lars-Bo Mørkholt.

NYT JOB: Tidligere skulle soldaten sidde på hænderne og vente på, at forsvaret forfremmede ham. Det har en ny ordning ændret på.

Soldater med en oberst i maven kan være tættere på at få opfyldt deres ambitioner. Siden 2009 har det været muligt for oberst- og kommandørniveauet og opefter i hele forsvaret selv at søge efter ledige stillinger. Ordningen er senest udvidet til også at omfatte oberstløjtnant- og kommandørkaptajnsniveauet.

- Vi kommer til at stille større krav til vores medarbejdere og chefer. Nu skal de i højere grad end før selv opsøge interessante stillinger og aktivt søge dem gennem et ansøgningssystem, som vi kender det fra civile virksomheder. Det stiller selvfølgelig også krav om, at vores chefer og HR-medarbejdere er rustet til at vejlede og hjælpe bedst muligt, siger chefen for Forsvarskommandoens Personelstrategiske Afdeling, Kommandør Henrik Ryberg.

Lars-Bo Mørkholt, der er chef i Forsvarets Personeltjeneste, har prøvet ordningen.

- Tidligere kunne det i større grad opleves som om, at det var Forsvarets Personeltjeneste og udstikkeren, der satte begrænsninger for karrieren, men med det åbne ansøgningssystem får man mulighed for at prøve sig selv af i direkte konkurrence med andre jobansøgere, siger oberst Lars-Bo Mørkholt.
Ideen med det frie job-ansøgningssystem er, at den enkelte medarbejder får et større personligt ansvar. Hvis en medarbejder ønsker at skifte job, kan vedkommende gøre det i et frit og åbent ansøgningssystem, hvor alle ansatte kan søge efter ledige stillinger i hele forsvaret.

- Det kræver lidt af en mentalitetsændring, når man gennem karrieren har været afhængig af udstikning og pludselige selv har hovedansvaret for at finde relevante stillinger og ikke mindst at skulle sælge sig selv til en ansættelsessamtale, siger Lars-Bo Mørkholt.
Det betyder, at formelle kompetencer og erhvervede Q´er vægter mindre end konkrete erfaringer.

- Man skal sætte sig grundigt ind i den nye stilling, man søger, og kunne give bud på visioner, udviklingsmuligheder og konkrete tiltag indenfor det job, man søger, siger Lars-Bo Mørkholt.
Det kræver, at medarbejderne tager et større ansvar for selv at tilrettelægge uddannelse og kompetenceudvikling og altså også eventuel udnævnelse og avancement.

- Det er stærkt motiverende selv at kunne påvirke sin karriere direkte, men man skal også være opmærksom på, at man kan møde nederlag, når ambitionerne ikke indfries, siger Lars-Bo Mørkholt og uddyber:

- Et afslag – selv om det gør ondt – kan give en værdifuld viden og erfaring, som man kan få glæde af ved den næste jobansøgning, siger Lars-Bo Mørkholt. Ansøgningssystemet en del af forsvarets nye HR-strategi. ■

Det første hold IFO-kadetter i 2012. Foto: FTK

FLOS PÅ FLYVEKURSUS

Når man er ansat i flyvevåbnet, bør man vide noget om flyvemaskiner – men det er desværre ikke alle officerer, der gør det. Men det skal et nyt kursus, som alle fremtidige kadetter skal deltage i, lave om på.

AF **KITT KRISTENSEN** / FTK

KURSUS I midten af august startede ti kadetter på et 'introduktion til flyoperationer'- kursus, eller mere mundret, et IFO-kursus. Kadetterne skal i løbet af tre uger stifte nærmere bekendtskab med alt lige fra meteorologi til instrumentflyvning. Udover den teoretiske del skal kadetterne også selv sidde bag styrepinden. Formålet med kurset er at skabe et større indblik i og forståelse for flyvning. Det er chef for Flyvevåbnets Officersskole oberst H.C. Enevold, der er manden bag ideen.
- Baggrunden for IFO-kurset er, at jeg som ung kaptajn i 1991 blev ramt af at sidde i en pilotstilling i Flyvertaktisk Kommando med en raketoperativ baggrund uden at vide noget om fly. Så jeg skulle pludselig planlægge øvelser for flyoperative enheder, og jeg kunne knap nok stave til F-16, forklarer han og uddyber:
- Og det vil jeg bare ikke have skal ske for andre. For det rammer en resten af karrieren, hvis man som ikke-flyvende officer aldrig har været i nærheden af en flyvemaskine.

En vigtig introduktion
IFO-kurset er ifølge H.C. Enevold en god ting at have med i bagagen i ens fremtidige officerskarriere. For selv om man ikke er pilot, så vil der med tiden komme elementer fra piloternes verden, der skal tages stilling til.
- Der er jo ikke nogen, der sætter spørgsmålstegn ved, at en soldat skal på skydebane, det hører jo bare med til at være soldat. I min verden for at være flyvevåbensofficer så skal du have en grundlæggende viden om flyvning, siger H.C. Enevold. ■

KADETTER I COCKPITTET

Mikkel Hansen (tv) og en anden IFO-kadet er ved at forberede sig til flyvetur. Foto: FTK

I fremtiden skal alle kommende kadetter på Flyvevåbnets Officersskole gennemføre et IFO-kursus, og selv om Mikkel Hansens kommende job er på landjorden, så er han meget glad for, at han har stiftet bekendtskab med fly og flyteorien.
- Jeg synes, at jeg har fået meget ud af at opleve miljøet. At se hvor meget arbejde der er i det, især i forbindelse med planlægningen af flyvningerne. Det har virkelig været godt at prøve at komme op i flyene og se, at det er meget mere end bare at flyve.

Noget for alle
Nogle tjenestegrene kan bruge kurset til mere end andre, men kadetten mener, at alle kan tage noget med hjem.
- Jeg tror, at alle kan vinkle det her kursus i egen retning og få noget med herfra, som de decideret kan bruge i deres fremtidige karriere, forklarer han og påpeger, at det er positivt med en bredere viden, så man kan snakke med.
- Hvis der kommer en tekniker over til mig, så forventer han jo, at jeg som officer i flyvevåbnet ved noget om fly og kan følge med i samtalen.

MINEDYKKERE TRÆNER MED POLITI

Bedre kendskab til hinandens metoder gør Frømandskorpsets minedykkere og politiets kriminalteknikere mere effektive til at samarbejde. Derfor er de hvert år på kursus, hvor de sammen løser praktiske opgaver.

Det kræver den rigtige teknik og forsigtighed at bjærge et lig op af vandet Foto: SOK

TEKST OG FOTO: **BERIT UDBYE** / SOK

KRIMINALSTOF "Du må have båren ud i vandet og hive liget op," siger kriminalteknikeren til minedykkeren, der har krænget den sorte dykkerdragt ned om livet.
Dagens første øvelse og frokosten er netop overstået. Kriminalteknikeren i den røde Helly Hansen-jakke gestikulerer med sin sodavandsflaske.
De omkringstående dykkere og politifolk på Frømandskorpsets mole lytter opmærksomt. En kriminaltekniker i politiets karakteristiske mørkeblå strikbluse kommer med sit forslag til, hvordan man bjærger et lig uden at ødelægge vigtige spor.
- Det er holdlederen i gummibåden, der må træffe de beslutninger, som skal til for at få liget op, svarer holdlederen om det dilemma, som dykkere og kriminalteknikere møder, når der skal bjærges døde.

Spor skal sikres
Virkelighedens verden og dens forbrydere følger ingen regler. Men det er lettere, hvis politi og dykkere kender hinandens arbejdsmetoder.
Det årlige kursus i sporsikring er en del af nye minedykkere og kriminalteknikeres uddannelse, men kurset giver også de erfarne af slagsen mulighed for at øve samarbejde.
- Ved at øve de praktiske scenarier kan vi afstemme metoder. Det giver samme udgangspunkt den dag, vi står i en skarp situation, siger Jan Maarslet, kriminaltekniker fra København.

Fra auto til manuel
- Sporsikring, bjærgning og dokumentation af gerningssteder betyder, at minedykkerne skal lære at fotografere og filme. Både på land og i vand.
- I kommer fra mormorbilleder med kameraet på auto til at kunne indstille hvidbalancen og optage video under vand, siger politiets fotograf Kim Zuschlag. Han viser et undervandsfoto af et stykke linjeret papir, som en af minedykkerne har taget. Billedet er så skarpt, at man endda kan læse ordene "Mød mig på molen".

Intakte spor
På kursets tredje og sidste dag deltager også retsmedicinere, som ofte også er med på gernings- og findesteder.
- Det er godt for os at se, hvordan man bjærger lig i vand, så vi bedre kan rådgive og støtte dykkerne. Det gælder jo om, at liget er så intakt som muligt, siger Steen Holger Hansen, retspatolog og overlæge ved Retsmedicinsk Institut. ■

TØR DU GÅ I KRIG MED DIT ENGELSK

Britiske og danske soldater på konstabel- og befalingsmandsniveau skal blive bedre til ikke at tale forbi hinanden, når det går over stok og sten, og radioen brøler og knitrer.

AF **KAJ-IVAN BÆK** / HOK

SPROG Den kendsgerning, at Danmarks allerbedste krigskammerater taler engelsk, får nu Hærens Operative Kommando (HOK) – in casu 1 kompagni fra II/Livgarden – til at indgå i et samarbejde med Copenhagen Business om uddannelse i praktisk engelsk for hærens konstabler og befalingsmænd. Det sker for at sikre, at danske og britiske soldater bedre kan forstå hinanden, også når situationen får adrenalinen til at pumpe, og hvor risikoen for at begå fejl vokser, fordi danskerne skal betjene sig af et fremmedsprog. Det vil foregå på to niveauer, nemlig basic, hvor man skal lære at begå sig med militært islæt, og advanced, som er mere fagspecifikt. Der er ikke tale om, at soldaten skal have "et ekstra fag", men at det tilpasses tjenesten, som foregår på det pågældende tjenestested.
- Vi har høstet gode erfaringer fra ISAF Hold 13, og det vil vi nu omsætte til over to-tre år at lade cirka 1000 soldater gennemgå et kursus, hvor undervisningen foregår i forskellige miljøer. Det kan være i en situation, hvor man er under forskydning, under beskydning, skal påkalde ild, støtte med førstehjælp og lignende, siger kaptajn Thorsten Lossin fra HOKs kompetenceudviklingssektion.

Ingen lektier
- Vi vil gerne hæve den enkelte soldats niveau i engelsk. Jeg ved godt, at de sagtens kan klare sig på YouTube og lignende medier, men vi skal have hævet niveauet for fagbritisk, så mange af de fraser, som briterne bruger, også bliver hverdag og kendte for danskerne. Derfor lancerer vi nu kampagnen "Tør du gå i krig med dit engelsk", som har en dobbeltbundet betydning, dels det at gå i krig og dels det at lade sig udfordre på sine engelskkundskaber, siger Thorsten Lossin.
Han og bataljonschefen, oberstløjtnant Bo Overgaard, tror rigtigt meget på idéen, dels fordi der ikke er skriftlige lektier forbundet med undervisningen, og dels fordi de mange nye gloser og fraser leges ind i soldaterne gennem praktik.
- Briterne er jo særdeles gode til at lave nye forkortelser og fraser, og hvis vi som danskere kan komme på forkant med den måde, briterne snakker sammen på, så er vi langt i forhold til en bedre og mere sikker kommunikation, når vi står med kuglerne hvislende om ørerne, siger Thorsten Lossin. ■

Skal du have fornyet dit førstehjælpskursus?

FØRSTEHJÆLP: Hvis du skal fortsætte som førstehjælpsinstruktør, skal du huske at gennemføre et repetitionskursus, før din kompetenceperiode udløber. Derfor har Forsvarets Sundhedstjeneste oprettet et ekstra repetitionskursus, som er åbent for alle, der tidligere har bestået fagkurset.
Der er 16 pladser på kurset, så tilmeld dig hellere i dag end i morgen hos din uddannelsesbefalingsmand. Se FSU's side på FIIN for yderligere oplysninger om kurset. ■

NYT VETERANLØB MED UNDERSKUD

De Blå Baretter afholdt lørdag 8. september for første gang veteranløbet – Danske Veteraners Motionsløb. Formålet er at samle penge ind til De Blå Baretters kammeratstøtteordning.

AF **SUNE WADSKJÆR NIELSEN** / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

STØTTE - Det var superhyggeligt, siger premierløjtnant Tabita Hansen, der var udsendt som CIMIC-officer på ISAF Hold 11.

Danske Veteraners Motionsløb foregik i Amager Strandpark. De Blå Baretter arrangerede det i samarbejde med Atletikklubben af 1973 (AK 73), der har tradition for at støtte gode sager som børnestafetten "fri for mobberi". Et eventuelt overskud går til De Blå Baretters kammeratstøtteordning, der hjælper veteraner, som enten har psykiske eller fysiske mén efter en udsendelse.

-Jeg tilmeldte mig for at promote løbet. At samle penge ind til veteraner er et supergodt formål, fortsætter Tabita Hansen, der til daglig arbejder ved Hjemmeværnsdistrikt Midt- og Vestsjælland.

Desværre var der langt mellem løberne. Kun omkring 175 deltog.

- Der bliver aldrig overskud første år. Vi er dog meget fortrøstningsfulde med, at overskuddet kommer næste år, siger Torsten Arendrup fra AK 73. De Blå Baretter betragter den første udgave af løbet som en succes og garanterer, at der også bliver et veteranløb næste år. ■

Foto: Jan K. Madsen

Jesper Hansen under en træningslejr. Foto: Dansk Handicap Idræts-Forbund

SPORT ER VEJEN TILBAGE TIL LIVET

En vejsidebombe behøver ikke gøre en ende på sportslivet. Skadede danske soldater har mulighed for at dyrke idræt og sport på højt plan gennem DIF Soldaterprojekt.

AF **MARTHA MADSEN** / FORSVARETS SUNDHEDSTJENESTE

VETERANER En fysisk skade kan ændre meget, og det at gå fra at være meget fysisk aktiv til at være inaktiv kan sende selv den bedste til tælling. Derfor har Dansk Militært Idrætsforbund (DMI), Dansk Handicap Idræts-Forbund (DHIF) og Danmarks Idrætsforbund (DIF) sammen skabt DIF Soldaterprojekt, der giver skadede danske soldater mulighed for at træne og dyrke sport op til et endog meget intenst fysisk niveau.

-Jeg har fundet glæden ved sport igen, og den glæde smitter af i mit daglige liv, hvor jeg kan bruge det i forskellige situationer. Derudover har jeg gennem sporten også genvundet noget af min funktionalitet i min nye krop, som jeg med stor glæde kan bruge i min hverdag, da jeg går på proteser, fortæller Christian Richardson, der i 2009 fik amputeret begge ben over knæet efter mødet med en vejsidebombe eller IED omkring basen Armadillo i Afghanistan.

En øjeblikkelig ændring

På grund af Danmarks indsats i Afghanistan og Irak er der over det seneste årti kommet flere soldater, der er blevet varigt skadede under deres tjeneste.

-Det er her, at DIF Soldaterprojekt blandt andet gennem den store ekspertise, som findes i Dansk Handicap Idræts-Forbund, kan være med til at åbne den sårede soldats øjne for de positive værdier, som findes i idrætten, og hvordan den kan blive et vigtigt middel til at komme videre i en aktiv tilværelse, forklarer generallæge Erik Darre, der er chef for Forsvarets Sundhedstjeneste og formand for Dansk Militært Idrætsforbund (DMI).

DIF Soldaterprojekt giver soldater som Christian Richardson et fællesskab med andre skadede soldater. Projektet sørger også for, at soldaterne får tilbud om sport og idræt i deres lokale idrætsforeninger samt på den kaserne, de ellers er tilknyttet, så de kan blive i det miljø, de føler sig hjemme i.

-Det får én til at føle, at samfundet og forsvaret støtter godt op om én, så man har de bedste forudsætninger for at komme videre i livet efter sådan en ulykke. Desuden er kammeratskabet blandt os alle rigtigt godt, så det har også været et godt sted at mødes med de andre igennem sporten, og derved har vi haft mulighed for at hjælpe hinanden omkring de ting og problemer, vi mødt i vores dagligdag, siger Christian Richardson. ■

TRÆNINGSTIPPET ØVELSER FRA FORSVARETS CORETEST

Mikrotræning er en træningsmetode, som kan gennemføres med et minimum af forberedelse og efter devisen – når som helst og hvor som helst. Forsvarets træningsspecialister fra Center for Idræt anbefaler mikrotræning som supplement til andre former for fysik træning og har udviklet en serie øvelser, som du kan finde på centrets side på FIIN og i bogen Militær Fysisk Træning.

RYGBRO

Foden placeres i gulvet med fuld kontakt og det andet ben strakt langs gulvet. Hænderne flettes på brystet således at albuerne ikke rører gulvet. Teststillingen indtages ved at løfte hoften op fra gulvet til begge knæ har samme højde og lårene er parallelle. Samtidig med at der opnås en ret linje fra fod på det strakte ben til skulder. Testen starter, når teststillingen er indtaget.

Bemærk: Testen gentages med modsatte ben.

SIDEBRO

Albue og underarm placeres på gulvet, overarmen skal stå lodret. Fødderne placeres oven på hinanden. Testen starter, når hoften løftes og der er opnået en lige linje fra fødderne op gennem rygsøjlen og hovedet.

Bemærk: Testen gentages til modsatte side.

UTRÆNEDE VÆRNEPLIGTIGE FÅR HJÆLP

Alt for mange værnepligtige er i tidens løb blevet sendt hjem fra Flyvestation Karup med skader. Derfor har flyvevåbnet blandt andet indført cykler og samtaler med idrætslederne.

AF **MARTHA MADSEN** / FORSVARETS SUNDHEDSTJENESTE

VÆRNEPLIGTIGE Flyvevåbnets basisuddannelse har i flere år måtte efterkassere et stigende antal værnepligtige. I december 2011 var gennemsnitlig 11 procent af de værnepligtige på hvert af de seneste fire hold blevet efterkasseret blandt andet på grund af overbelastningsskader. Derfor indledte Karups Air Force Training Centre et projekt "Forsøg med inddeling af de værnepligtige efter fysisk formåen" med det hold værnepligtige, der begyndte på Flyvestation Karup i august 2011. På den første dag i deres militære karriere skulle de værnepligtige løbe 3000 meter, og de langsomste 25 procent blev samlet i 1. deling.

Individuelle værnepligtige

De værnepligtige i 1. deling har fået hjælp af militære fysiske trænere, der tager udgangspunkt i den enkeltes evner og udfordringer. Det har ført til, at 1. deling har cyklet til skydebanen, hvor andre værnepligtige blev kørt, så de rørte sig mere, end de ellers ville have gjort. Der har været fokus på mikrotræning for at styrke de stabiliserende muskler. Og 1. deling har været fritaget for at have de tunge militærstøvler på. Samtidig har de haft pulsure på, så det hele tiden har været muligt at følge med i, hvordan de havde det, og hvordan de udviklede sig.

Da 1. deling afsluttede deres værnepligt var efterkassationen ikke bare faldet drastisk; de tilbageværende værnepligtige var også kommet i langt bedre form. Den langsomste af de langsomste 25 procent havde forbedret sin løbetid med 11 minutter – og hele holdet havde tilsammen tabt 110 kg fedt.

-Forsøget har været en stor succes. På de to seneste værnepligthold har vi kun sendt én hjem med overbelastningsskade. Og han var vel at mærke ikke enkadreret i projekt-delingen", siger premierløjtnant M.F.S. Olsen fra Karups Air Force Training Centre. Projektet med 1. deling er fortsat siden. ■

OVERBLIK

REDIGERET AF
KAREN DAHLIN
KAREN@FTV.DK

Dåsbjerg vandt overlegent ved DM

FEMKAMP: Den tidligere verdensmester Brian Dåsbjerg løb, svømmede, skød og kastede sig til titlen Danmarksmester i militær femkamp den 19.-21. september. Dansk Militært Idrætsforbund stod for det dobbelte arrangement Danmarksmesterskaberne og Forbundsmesterskaberne i Slagelse og Vordingborg, hvor Brian Dåsbjerg fra Jydske Dragonregiment indtog førstepladsen. Sara Hjalager, også fra Jydske Dragonregiment, blev den hurtigste blandt kvinderne. I det hele taget var det en god dag for dragonerne, hvis mænd og kvinder ligeledes begge vandt guld i hold. ■

Forsvaret vandt bronze i faldskærm

MEDALJE: Det militære landshold i faldskærmsudspring deltog den 15.-23. september i World Cup Series i Locarno, Schweiz, i præcisionsudspring. I præcisionsudspring handler det om at ramme målskiven på jorden så præcist som muligt, og med kun 10 cm afvigelse fra målet over otte runder sikrede Pernille Lykke Petersen sig en 3. plads for kvinder. Der var kamp til stregen, for efter ottende runde stod det lige mellem Pernille Lykke Petersen og en faldskærmsudspringer fra det polske hold, så konkurrencen blev afgjort på, hvem af de to, der havde ramt helt præcist på målet flest gange – og det var Pernille, der dermed modtog en bronzemedalje.

Herreholdet blev placeret som nr. 22 ud af 40. World Cup Series var ifølge deltagerne en i øvrigt flot og velafviklet konkurrence, med mere end 200 springere fra mere end 20 nationer. ■

MG Pernille Lykke Petersen modtager broncemedalje.

Sanit udsat for simulation

LIVREDNING: De første 10 minutter efter en vejsidebombe er eksploderet livsvigtige for de skadede. Derfor uddanner Forsvarets Sundhedstjeneste nyt sanitetspersonel i scenarier så tæt på den virkelighed, de kommer ud for i Afghanistan. I forbindelse med at FSU og Flyvestation Skalstrup var vært for Dansk Institut for Medicinsk Simulations SUN-arrangement (Simulation User Network) viste sanitetspersonellet, hvordan de træner på simulationsdukker. Dukkerne kan tale og vånde sig, og via computeren i operatørrummet kan dukkernes hjerterytme og blodtryk ændre sig, alt efter hvilken behandling sanitetsfolkene vælger. ■

Baglandet:

”

Jeg er rolig i troen.

Overkonstabel Jon Burkal Larsen bror til dansk soldat i Afghanistan

Jon Burkal Larsen er 24 år og overkonstabel i Hæren. Han har en kæreste og bor på Fyn.

Foto: Susanne Blomqvist

AF **SUSANNE BLOMQVIST** / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

Når telefonen ringer, og nummeret begynder med 97, bliver Jon Burkal Larsen ekstra glad. Lige nu er lillebror Tore nemlig i Afghanistan for første gang.

- Han har allerede ringet hjem en del gange, og det er altid en dejlig overraskelse. Jeg bliver helt høj af at høre hans stemme og konstatere, at han er i godt humør, fortæller Jon Burkal Larsen.

Rollen som pårørende er ny for Jon Burkal Larsen. Normalt er det ham, der er familiens udsendte soldat. Nu er det pludselig Jon, der sidder hjemme. Men selvom han har den bedste indsigt i, hvad der potentielt kan ske dernede, så er han ikke nervøs.

- Jeg er rolig i troen på, at det går godt. Den store bagside af medaljen er selvfølgelig, at jeg godt ved, hvad faren potentielt er. For eksempel med IED'er eller hvis de ryger i baghold. Det er sgu ikke fedt. Men hvis du tager alle dine forholdsregler og stadig bliver ramt, så er der ikke noget, du kan gøre ved det, siger Jon Burkal Larsen.

Kender forholdene

Jon taler af erfaring, for han har selv prøvet både vejsidebomber og baghold i sin tid på ISAF Hold 8. Og Jons missionserfaringer er blevet delt flittigt med den 21-årige Tore før hans afgang med ISAF Hold 14.

- Vi er meget tætte, så det har været en stor støtte for ham. Alle de tanker han gjorde sig, kunne han vende med mig, selvom det ikke er alt, jeg kan svare på. Hvordan reagerer man psykisk? spurgte han. Det kan jeg jo ikke vide. Jeg kan støtte, men det er ham, der skal løse sin opgave. Det kan jeg ikke gøre for ham, siger Jon Burkal Larsen.

Dobbelt op

Om kort tid får Jons nye rolle som pårørende endnu et tvist. Han skal selv på endnu en mission i Afghanistan og er dermed både udsendt og pårørende på én gang. Der er dog ingen garanti for, at han møder lillebror undervejs.

- Jeg er faktisk glad for, at vi ikke er udsendt sammen. Så ville vi hele tiden gå rundt og holde øje med hinanden, og det kunne jeg ikke tænke mig. Jeg ville slet ikke kunne bære at se ham komme noget til. Så hellere være der og støtte ham bagefter, hvis noget skulle ske, fortæller Jon Burkal Larsen.

Hjemme på Fyn har Jon og Tores forældre fuld forståelse for, at deres sønner har valgt at blive udsendt. Derfor er der også et lille håb om, at de to brødre - blot for en kort bemærkning – vil mødes i det afghanske ørkenstøv.

- Det kunne være så fedt at have et billede dernedefra, hvor vi står sammen. Så kunne vi sende det hjem til vores forældre. Vi tog billeder sammen, inden han tog af sted. Men at få et billede af os sammen i Afghanistan, det kunne være helt fantastisk, smiler Jon Burkal Larsen. ■

HISTORIEN KORT

Første fiskeriinspektion

Kadet Fontenay var chef på fregatten Blaa Hejren, som var det første danske krigsskib, der håndhævede dansk suveænitet i og omkring Grønland. I dag er det en af søværnets vigtigste opgaver, og fartøjerne er nu bygget til at sejle i arktiske farvande.

Kap Farvel

Kadet Anthon Nicolaj de Fontenay skriver i skibsjournalen:

1. august 1736

"Ved min udsejling af strædet har jeg prajet hollandske hvalfangere, hvilke jeg har bekendtgjort Eders Majestæts befaling under samme straf som købmændene om de overtræder."

13. september 1736

"Kom Gud være lovet til ankers på Københavns Red."

UNIFORMEN

Den Kongelige Livgardes Blå Vagtmæssige Uniform er udviklet op gennem 1800-tallet, og som den ser ud i dag, blev den første gang brugt som feltmæssig uniform i 1848. De franske sabler kom dog først til i 1854 som krigsbytte taget fra tyskerne.

1

1 Støvlerne ligner M/58, men er ankelstøvler med metalbeslået hæl. Snuderne er gejlet med vat, vand og Kiwi skosværte. En garder bruger normalt 1½-2 timer på at pudse støvler og ordne udrustning før en vagt.

2

2 Ammunitionstasken er af sort læder pyntet med regentens logo og håndgranater, da garderne oprindeligt var grenaderer. I dag er den kun til pynt, men tidligere førte garderen krudt, kugler og håndgranater i tasken. Ved udlevering bruger garderen tres timer på at polere tasken med vat, vand og Kiwi skosværte.

3

3 Sabelkvasten her i blå for tredje vagthold angiver med farvekode nummeret på vagtholdet. Første vagthold har røde, andet vagthold har hvide. Sablerne er franske fra Napoleonskrigene. Den Kongelige Livgarde tog dem som krigsbytte i 1854 fra tyskerne, der tidligere var kommet til dem fra franskmændene på samme måde.

CHEFEN LÆSER

SINO-JAPANESE RELATIONS ADRIFT IN A CHANGING WORLD
Ming Wan

JAPAN'S RESPONSE TO CHINA'S RISE
Christopher W. Hughes

THE RETURN OF CHINA
Kim Nødskov

LÆS Jeg har været så heldig at blive udvalgt til at deltage i et internationalt symposium i Kina her til oktober, så både skivebord på arbejde og hjemme er fyldt op med bøger, artikler og studier om sikkerhedspolitik i Asien. Jeg skal skrive et "paper", så jeg er bare nødt til at læse op. Heldigvis får jeg god hjælp fra kolleger og medarbejdere, så jeg skal nok få opgaven løst, men lige nu ser det en smule kaotisk ud.

SOLENS BØRN
Robert Ludlum.

LÆS Lige nu er jeg – stadig – i gang med "Solens Børn". Her to måneder senere (og to forlængelser) må jeg desværre konstatere, at "Solens Børn" langt fra lever op til mine forventninger. Jeg har endnu aldrig opgivet en bog, og denne her bliver ikke den første, men måske bliver det nødvendigt at forlænge udlånet en gang til...

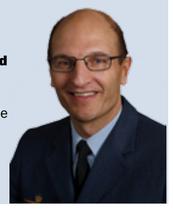

Hans Christian Enevold
Oberst,
chef for
Flyvevåbnets Officersskole

Ud igen:

”

Jeg går til opgaven med ydmyghed.

Søren Rask Rørvig officer i Afganistan

Tommy Karstensen er 44 år og bor i Næstved. Han har været udsendt fire gange siden 1995. Han er gift og far til to.

Foto: Susanne Blomqvist

AF **SUSANNE BLOMQVIST** / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

Fire måneder i den afghanske Helmand-provins er egentlig ikke noget særligt for major Tommy Karstensen. Men når han i november igen drager sydpå som en del af Task Force 7, er det med en helt ny vinkel på arbejdet som efterretningsofficer. Han skal for første gang arbejde sammen med danske specialstyrker fra Jægerkorpset og Frømandskorpset.

- Det er et kæmpe privilegium. Det er ikke alle og enhver forundt at få lov til at kigge ind i deres verden. Jeg går til opgaven med ydmyghed, for jeg ved, at de er ret skrappe til det, de laver, fortæller Tommy Karstensen.

Tommy har erfaring som efterretningschef i både Kosovo og Afghanistan, så han ved, hvor meget det betyder at kunne krydre teorien med virkelighedens billeder. Til daglig underviser han i taktisk efterretningstjeneste på Hærens Officersskole. Her har stort set alle eleverne selv været udsendt, så frisk missionserfaring giver troværdighed.

- Folk hører altså mere efter. Det har altid ligget mig meget på sinde at have en god erfaringsbank. En god base, som kan underbygge de ting, jeg siger, forklarer Tommy Karstensen.

Mere helstøbt efterretningsofficer

Task Force 7's opgave er at træne specialstyrker i det afghanske politi. Tommy skal sidde som efterretningschef i den lille stabsenhed, der servicerer de danske specialstyrker og deres afghanske kolleger. Og der er en verden til forskel på at være efterretningschef i en bataljon, som han var det på ISAF Hold 5, og så i den lille gruppe på omkring 50 mand, som udgør Task Force 7. Nu skal efterretningsarbejdet understøtte en helt anden type operationer.

- Specialstyrkerne er superskarpe til nålestiksoperationer – det er vi andre lidt nogle klovne til. Så den nye indsigt supplerer mine personlige og faglige kompetencer rigtig meget. Jeg vil nok blive en mere helstøbt efterretningsofficer af udsendelsen med Task Force 7.

Og så er der lige den anden side af jobbeskrivelsen. For Tommy skal også arbejde med mentoring af sine afghanske kolleger. Det vil sige, at han skal forsøge at højne kompetencerne hos de afghanske officerer, der udfører efterretningsopgaver.

- Det kommer nok til at udfordre mig lidt på tålmodigheden. Mine missioner har gjort mig en lille smule mistroisk og utryg overfor fremmede. Men det er en udfordring, som jeg må tage imod og se, om jeg kan udvikle mig. Forhåbentlig bliver den gjort til skamme. For uanset hvad, så er der altid nogle mennesker, man kan hjælpe, siger Tommy Karstensen. ■

MONUMENTET MINDEPLADE OVER OMKOMNE KONSTABLER

1983

Tidligt om morgenen 7. februar væltede en lavine af sne, is og vand ned over et beboelsesområde i Grønnedal i Grønland. Indkvarteringsbygningen for konstabler blev hårdest ramt, og tre mand druknede i vandmasserne fra fjeldene, der trængte ind i huset.

9. februar tog mandskabet afsked med de tre døde konstabler, som med fly blev transporteret til Danmark. Året efter tog nogle af deres nærmeste kolleger initiativ til at sætte en mindeplade op, så der var et sted, de kunne mindes de dræbte konstabler. Pladen blev fremstillet på orlogsværftet i Danmark. Daværende chef for Grønlands Kommando, Poul Erik Pedersen, indviede mindesmærket ved en lille ceremoni, hvor han læste en morgenbøn op fra Søværnets Officersskoles bønnebog.

FOTO: **LARS BØGH VINTHER**

Åbne flex-moduler:
FÅ NYE PERSPEKTIVER PÅ DIN FAGLIGHED
Brug fire uger af din tid på at få dybdegående viden om et af ni militærvidenskabelige emner, som udbydes på Forsvarsakademiets flex-moduler. Modulerne ligger fra 6.-31. maj 2013
Læs om flex-modulerne på www.fak.dk/uddannelse/flex eller FAK FIIN under uddannelser.
Militærhistoriens fagmilitære anvendelse • Kultur som operativ "enabler" • New Wars • Håndtering af konfliktens strategiske kompleksitet • Videregående Efterretningsuddannelse • Militær ledelse som kommunikation • Mega trends in security politics • Kursus i Operational Level Planning • Læring og udvikling i INTOPS – hvordan skaber man et godt arbejds- og læringsmiljø i INTOPS?

KOMMENTAR

Store udfordringer i nord

I min kommentar i det første nummer af forsvarets nye medarbejderavis skrev jeg om de udfordringer, forsvaret står over for. Det gør jeg igen. Denne gang med fokus på det arktiske område.

Det arktiske område er på grund af klimaændringer og afsmeltning af isen under forandring. Fjordene i det nordlige Grønland, hvor der for få år siden var is året rundt, er allerede blevet et populært mål for krydstogtskibe. Afsmeltningen af is ved Nordpolen vil sandsynligvis i løbet af få år give mulighed for nye og kortere sejlruter nord om Grønland og dermed en øget trafik af handelsskibe. Derudover blotlægges større områder, hvilket forbedrer mulighederne for at udnytte de rige naturressourcer i det arktiske område – med de miljømæssige risici, det nu indebærer. Det er alt sammen forandringer, der stiller forsvaret overfor nye og store udfordringer. Både i forhold til kerneopgaver som hævdelse af suverænitet, søredning og fiskeriinspektion samt i relation til de opgaver, hvor forsvaret støtter andre myndigheder i Grønland.

Udfordringerne betyder, at vi i de kommende år vil tilpasse forsvarets evne til at løse opgaver i Arktis. I en tid med massive besparelser skal vi dog nøje overveje anvendelse af forsvarets ressourcer i Arktis. Det er således afgørende, at vi anvender de ressourcer, vi allerede har, optimalt, samt nøje overvejer udfordringer, risici og behov, før vi foretager eventuelle justeringer. For at have det bedst mulige grundlag for disse overvejelser, gennemføres der fremadrettet omfattende analyser af forsvarets opgaveløsning i Arktis.

Et af de områder, der skal undersøges nøje, er fordele og udfordringer ved et tættere samarbejde med nationer med interesse i det arktiske område. Et eksempel på samarbejde blev afprøvet under den netop gennemførte øvelse SAREX Greenland Sea 2012. Den hidtil største redningsøvelse i det nordlige Grønland. Det skal også undersøges, hvilke effekter vi kan opnå ved at forbedre forsvarets evne til med kort varsel, for eksempel ved en større ulykke, at deployere yderligere kapaciteter til det arktiske område. Undersøgelsen skal derudover blandt andet omfatte krav til uddannelse, træning og logistik.

Allerede nu er forsvaret i gang med omstruktureringer, der skal sikre, at vi anvender de nuværende ressourcer, hvor det giver mest effekt. I slutningen af oktober sammenlægger vi de to kommandoer på Grønland og Færøerne til en ny Arktisk Kommando, der placeres i Nuuk. Dermed tager vi det første skridt på vejen mod at takle den store arktiske udfordring på en effektiv måde. ■

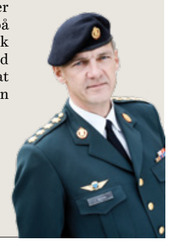

Peter Bartram
general,
Forsvarschef

STAFETTEN **Ved du, hvad dine kollegaer i hele forsvaret laver? I Stafetten stiller vi spørgsmål om dit job, og du sender stafetten videre.**

Foto: Dennis Vang Knudsen

STEWARDESSE MED SORTE NEGLE

Oversergent Kenneth Wiinblad Nielsen er loadmaster på flyvevåbnets Hercules transportfly.

AF **LARS SKJOLDAN** / FTK

Spørgsmålet

Hvad laver en loadmaster i flyvevåbnet egentlig?

STAFETTEN Vi er en slags stewardesser - eller stewarder. Vores passagerer må så leve med, at vi kan have lidt sorte negle, men det bekymrer sjældent den type passagerer, vi flyver med, forklarer oversergent Kenneth Wiinblad Nielsen, som er loadmaster på flyvevåbnets C-130J Hercules transportfly.

I forbindelse med en nødsituation er det loadmasternes opgave at sørge for, at alle passagerer ved, hvad der sker. De skal løbende opdatere om situationen og forsøge at holde alle rolige.

Hvis der opstår en nødssituation, kan man smide godset ud, mens flyet stadig er i luften. Det er en situation, Kenneth Wiinblad Nielsen nødigt ser sig selv i.

- Vi kan naturligvis ikke smide passagererne ud. Derfor er det meget vigtigt, at vi er der for at sikre, at alle ved, hvad der foregår, og hvem der smider hvad ud, siger Kenneth Wiinblad Nielsen med et smil på læberne.

Dette eksempel er dog langt fra dækkende for, hvad en loadmasters arbejde går ud på. Loadmasterens primære arbejde er at sørge for, at gods og passagerer er placeret på den helt rigtige måde før og under flyvning.

- Vi kigger på, hvad der er for noget gods, vi skal have med. Så laver vi en tyngdepunktsberegning for at sikre, at alt er korrekt placeret, siger han.

Masser af teknik

Loadmasterne har også en del teknisk arbejde under flyvningerne. Før i tiden var der en position i cockpittet, hvor der sad en loadmaster, som dengang hed en flight-engineer. I de nuværende Hercules er den plads fjernet, men der er stadig en loadmaster i cockpittet under flyvningen til at støtte med at holde øje og til at slå ting op i manualer.

- Vi har også løbende scanning duty. Vi går hele tiden rundt på flyet og sikrer os, at der ikke er noget, der lækker. Vi tjekker forskellige målere og kigger ud på motorerne og sikrer os, at der ikke er noget synligt galt. Det gælder i øvrigt også farligt gods. Vi flyver med mange forskellige typer gods, som under de forkerte forhold kan have en kedelig effekt på vores evne til at flyve, siger Kenneth Wiinblad Nielsen.

Godset bliver blandt andet bragt til Afghanistan, hvor NSE-folkene tager i mod det. Deres arbejde vil Kenneth gerne høre mere om. ■

BAG OM MEDALJERNE

Forsvarets Hæderstegn for god tjeneste

Indstiftet 11. marts 1953

Tildeles enhver mand eller kvinde, der har forrettet god tjeneste ved forsvaret i uafbrudt fulde 25 år efter sit fyldte 20. år.

Forsvarets medalje for Faldne og Sårede i tjeneste

Indstiftet 30. oktober 1996

Forsvarets medalje for Faldne og Sårede i tjeneste tildeles militært og civilt personel, der er faldet, alvorlig såret eller invalideret som følge af våbenvirkning, inkl. miner, i kamphandlinger eller som følge af terroristvirksomhed.

PROFILEN

CHEFSERGENT MED EGEN HØJSKOLE

Når Hans Henrik Larsen tager støvlerne af om aftenen, står den ikke på tv-kigning og computerspil. Han skriver historiske bøger og er hovedmand bag en ny kulturhøjskole i Hørsholm, hvor han også selv holder foredrag.

TEKST OG FOTO: **KIM VIBE MICHELSEN** / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

PROFIL - Vi var nogle stykker, der sad og snakkede om, at de traditionelle udbydere på det her område, aftenskolerne, voksede og voksede og lidt mistede kontakten til lokalsamfundet, siger Hans Henrik Larsen.

Til daglig er han chefsergent i Forsvarets Personeltjeneste, hvor han sidder som sagsbehandler på it-systemer, der leverer ledelsesinformation i form af nøgletal til forsvarets øverste ledelse. I fritiden brænder han dog for historie og politiske emner, og det er ad den vej som foredragsholder, han er kommet i kontakt med høj- og aftenskolemiljøet.

- Vi kunne lide ting, der er forankret i lokalsamfundet og fokuserede på et emne - i vores tilfælde kultur. Og hvis der pludselig dukker noget op, man kunne reagere hurtigt på, hvis Danmark pludselig røg ud i en ny EU-afstemning for eksempel, så kunne vi sætte et debatpanel op eller få fagfolk til at fortælle og på den måde have samfundsdebat, eller hvis man for eksempel ville lukke folkeskoler i Hørsholm, så kunne man hurtigt lave noget der, siger Hans Henrik Larsen.

Skriver bøger

Hans Henriks foredrag er typisk historiske, og han kommer vidt omkring med alt fra tempelridderne på Bornholm til terrorangrebet 11. september. Og som tidligere leder af forsvarsministeriets situationsrum kan han øse af egne samtidshistoriske oplevelser. Han afholder dog også kurser i russisk sprog og pc-kørekort.

Derudover går Hans Henrik rundt med en lille forfatter i maven, og han har allerede flere bøger på engelsk stående på bibliotekernes hylder. Indtil videre er det blevet til titler som "Spetsnaz The Secret Army" om russiske specialoperationsstyrker samt en anden engelsksproget bog om Gardehusarregimentets historie.

- Så jeg keder mig ikke i weekenderne, når det også skal presses ind mellem kone og børnebørn," siger Hans Henrik Larsen.

Minihøjskole med det lokale i højsædet

På længere sigt er Hans Henriks vision for Kulturhøjskolen at arrangere minihøjskoler af 3-5 dages forløb, hvor man kommer gennem et emne. Det kunne for eksempel være om korsriddere, og forløbet kunne ende med en tur til Bornholm.

- Der er en masse, der har haft virkning i de danske samfund, som man kunne lave forløb omkring, men nu starter vi med foredrag, siger han.

- Og vi kan sagtens finde noget, der er spændende og interessant. På grund af vores kendskab til lokalsamfundet har vi også en temperaturmåler på, hvad folk gerne vil høre om. Vi bor her alle sammen lokalt, og vi færdes i forskellige cirkler, siger Hans Henrik Larsen, der har boet i Hørsholm siden 1974 og i øvrigt også aftjente sin værnepligt her på Sjælsmark Kaserne.

Selvom engagementet i kulturhøjskolen er ulønnet har Hans Henrik stadig store ambitioner på projektets vegne. Han ville gerne involvere hele Hørsholm og omegn.

- Vi skal jo ikke leve af det her. Vi skal give lidt kaffe og en wienerbasse og betale foredragsholdere, men hele lokalområdet skal da deltage, siger han. ■

KOMMENTAR

Mens vi venter

Som mange er bekendt med, så forhandler politikerne for tiden om, hvilke opgaver forsvaret skal løse, og hvordan forsvaret skal se ud fremover. Alle Folketingets partier, bortset fra Enhedslisten, er bag det nuværende forsvarsforlig, som udløber med udgangen af 2014.

Da regeringen i juni i år indgik en aftale om en skattereform med Venstre og Det Konservative Folkeparti, var det et led i aftalen, at forsvarsbudgettet gennem en reduktion skulle bidrage til finansieringen af skattereformen med 2,7 milliarder kroner pr. år.

Regeringen har på den baggrund for nylig spillet ud til de øvrige partier med et forslag til en ny aftale om forsvaret. Dette forslag er ikke offentligt tilgængeligt og er kun kendt af de relevante politikere samt af en meget begrænset kreds af embedsfolk.

Det er imidlertid velkendt, at regeringens forslag blandt andet baserer sig på de løn- og budgetanalyser, som gennem det seneste par år er blevet lavet i et samarbejde mellem Finansministeriet og Forsvarsministeriet, og hvortil blandt andet Forsvarskommandoen har bidraget. I løn- og budgetanalyserne påvises muligheder for at optimere og rationalisere de støttende strukturer med mere, så der kan fås et forsvar med flest mulige operative kapaciteter for pengene. Løn- og budgetanalyserne kan – sammen med andre relevante analyser – findes på Forsvarsministeriets hjemmeside (www.fmn.dk).

Der er således ikke mange, faktisk næppe nogen, som i skrivende stund ved, hvordan de politiske forhandlinger ender, og dermed hvordan fremtidens forsvar kommer til at se ud. Det ligger dog ret fast, at det fremtidige forsvar kommer til at koste cirka 18 milliarder kroner pr. år til forskel fra de nuværende cirka 21 milliarder kroner, og at det vil blive et forsvar med færre ansatte.

Cirka 50 procent af forsvarets udgifter går til løn og lignende, mens resten anvendes til investeringer og drift af materiel samt øvrige driftsudgifter. Også med et reduceret budget skal der opnås en bæredygtig balance mellem løn, investeringer og driftsudgifter. Blandt andet derfor er det nødvendigt, at vi bliver færre, når budgettet bliver mindre. Forsvaret tager sig ordentligt af sine ansatte, og i lighed med andre statslige myndigheder vil vi også gøre det, når der skal ske tilpasninger.

Det forsvar, vi får, bliver et andet forsvar end det, vi har nu. Men der kan naturligvis skabes et godt og kapabelt forsvar for færre midler. For at etablere og drive et ændret forsvar er det nødvendigt, at chefer og ledere går forrest og viser vejen, og at forsvarets medarbejdere er med og inddraget i et tæt og konstruktivt samarbejde. ■

Per Ludvigsen,
generalmajor, generalinspektør
og chef for Personelstaben

GÆT EN BEGIVENHED

Du skal gætte
navnet på denne mission:

Det var en FN-mission.
Danmark stillede med et kontingent på 333 mand.
Missionens opgave var at sikre en våbenhvile
mellem to lande, der havde været i krig.

Svar: United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea (UNMEE)

KOMMENTAR

Arktis i fokus

- også på Forsvarsakademiets uddannelser

Som temaet i denne avis bevidner, er der fra alle sider stort fokus på Arktis i øjeblikket. Det mærker vi også på Forsvarsakademiet, hvor vi dagligt bliver ringet op af journalister, der ønsker baggrundsviden eller citater om de forsvars- og sikkerhedspolitiske forhold i Arktis. Interessen har ikke mindst været stor i relation til det globale kapløb om de grønlandske råstoffer med Kina og Sydkorea i spidsen.

Helt generelt hviler Forsvarsakademiets virksomhed på de tre ben; uddannelse, forskning samt formidling og rådgivning. Formidling af viden om Arktis, knytter sig således til et af akademiets generelle kerneopgaver.

Når det handler om uddannelsesområdet er Arktis også en integreret del af Forsvarsakademiets aktiviteter. De forsvars- og sikkerhedspolitiske forhold i Arktis indgår således som en del af pensum på VUT II/L i forskellige sammenhænge, og vi deltager også gerne i officersskolernes dækning af området. I foråret gennemfører vi et såkaldt "flex-modul", som omhandler "Håndtering af konflikters strategiske kompleksitet", og her indgår Arktis som en af de planlagte cases.

Når stormagter som Kina, USA og EU kaster sig ind i råstof-kapløbet, kan det ikke undgå at have konsekvenser på det sikkerhedspolitiske plan. Selvom de økonomiske interesser i området i sig selv udgør en stabiliserende faktor i regionen, kan grænsedragningen og fastlæggelse af kontinentalsokkelgrænser komme til at rumme mere højrøstet politisk retorik til skade for udviklingen i regionen. Hvordan vi undgår dette, var et af de spørgsmål, der blev taget op på konferencen "The Future for the Arctic", som Forsvarsakademiet afholdt sidste år. Dette emne behandles i øvrigt også i januar-udgaven af Sikkerhedspolitisk INFO fra i år.

Arktis har endnu ikke fået et målrettet forskningsmæssigt fokus på Forsvarsakademiet og dermed ikke et fuldt integreret område i akademiets "andet ben" - forskningen. Vi overvejer stadig, hvorvidt det skal være et af vores forskningsmæssige fokusområder, men som så meget andet er det jo også et økonomisk spørgsmål. Der er imidlertid ingen tvivl om, at den sikkerheds- og forsvarspolitiske forskning i relation til Arktis er meget sparsom i kongeriget Danmark. ■

Nils Wang
Kontreadmiral,
chef for Forsvarsakademiet

Foto: Kim Vibe Michelsen

FØR: FRA MAJOR NU: TIL DIREKTØR

For seks år siden forlod Anders Højte officersjobbet i forsvaret til fordel for en karriere i det private erhvervsliv. Den har der været gang i lige siden, men han ville aldrig have undværet lederuddannelsen og erfaringen fra de tyve år i grønt tøj.

TEKST OG FOTO **KIM VIBE MICHELSEN** / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

OMSKOLING - Når man som mig har krudt i røven, så er forsvaret en fantastisk arbejdsplads. Jeg kunne hurtigt få et langt større ansvar, end jeg ville have kunnet opnå på samme tid i det civile. Det, jeg oplevede gennem mine tyve år i hæren, tænker jeg kun tilbage på med et smil, siger Anders Højte

For seks år siden sad Anders som souschef i planlægningssektionen i Forsvarskommandoen, men da der gik rod i karriereplanen, søgte han nye udfordringer udenfor. I dag sidder han som operations director i virksomheden IS, der laver netværksarrangementer, kurser og udbyder forsikringer for topledere i dansk erhvervsliv. Og det er en position, som han giver sin ledelseserfaring fra forsvaret en stor del af æren for.

- Som officerer har vi rigtigt meget med i den ledelsesmæssige værktøjskasse. Vi har altid nøjagtigt det bor, der passer i boremaskinen, fordi vi igennem karrieren hele tiden skifter funktion og derfor får erfaringer med ledelse af mange forskellige typer af medarbejdere lige fra det helt manuelle til akademikere i mange forskellige situationer. Civile ledere har som regel kun prøvet få typer, siger Anders Højte. ■

Hvis jeg siger "forsvaret" – hvad siger du så?

SEBHATTEA
Grønthandler, Christianshavn

Det danske forsvar hjælper folk i for eksempel Kosovo og Afghanistan, men det er omvendt et dårligt sted for vores soldater. Det er meget farligt for dem, og jeg synes, det er synd for dem og deres familier. Jeg bliver ked af det hver gang, jeg hører, der er sket noget med dem.

PETER
Marketingsmanager Frederiksberg

Forsvaret har en plads i Danmark, men vi skal mere over i et professionelt forsvar end et forsvar med værnepligt. Og så mener jeg ikke, Danmark er gearet til at have internationale opgaver. De psykiske udfordringer ved at sende folk ud er for store. Afghanistan og Irak er opgaver, som skulle løses, men jeg synes bare ikke, Danmark skal.

ALESSANDRO LEONI
Italien

Jeg forbinder det danske forsvar med fred. De hjælper med at skabe fred ved at mægle i konflikter. Og så er det en vigtig opgave i Somalia med at forebygge pirateri. Det handler om at forsøge at etablere lidt orden i verden. Afghanistan er komplekst. De skal først selv blive enige om, hvad de vil. Det er svært at hjælpe nogle, der ikke vil hjælpes.

MED ANDRE ØJNE TOPCHEFER OM MILITÆRE KOMPETENCER

Sven Arne Blomberg, Direktør

SVEN ARNE BLOMBERG

Forsvarsglad topdirektør

Administrerende direktør i BRFkredit Sven Arne Blomberg har gjort kometkarriere i det private erhvervsliv samtidig med sin tjeneste i hærens reserve.

FOTO: MADS LAURITZEN

AF **KIM VIBE MICHELSEN** / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

FREMTIDEN - Forsvaret har landets bedste lederuddannelser. Det er det eneste sted i landet, hvor man kompromisløst udvælger ledere, giver dem en grundig lederuddannelse parallelt med, at man lægger faglige kompetencer oveni. I det civile gør man det typisk anderledes. Udvælger en fagligt dygtig person og lærer vedkommende noget ledelse. Det giver ikke det samme, siger Sven Arne Blomberg.

Vi møder ham ved det store runde mødebord i det lyse direktionslokale på Klampenborgvej i Kongens Lyngby. Herfra regerer han over virksomhedens omkring 800 ansatte, der hovedsageligt beskæftiger sig med at tilbyde realkreditlån og drive bankvirksomhed. Han hilser ansøgere med militære ledelsesuddannelser velkomne, men han mener, at der i de fleste tilfælde vil være behov for mere.

- Det man lærer på officers- og sergentskolerne i undervisningen, for eksempel at stå overfor en forsamling, at sætte klare mål og at reagere rigtigt i pressede situationer, kan man bruge alle steder, men selvom de eksisterer, er det de færreste jobs, der kræver ren ledelse. De fleste kræver også faglighed. Så i kombination med for eksempel en HD eller MBA kan man komme rigtigt langt, siger Sven Arne Blomberg.

Til tops på ni år

Sven Arne Blomberg ved, hvad han taler om, for han har selv prøvet det. Sven var sekondløjtnant i begyndelsen af 70'erne og tog et års tjeneste på kontrakt bagefter. Han elskede livet i uniform og legede med tanken om at blive linjeofficer, men der var fyringsrunde i officerskorpset og besparelser i forsvaret i de år, så han begyndte at læse til gymnasielærer i samfundsfag og idræt i stedet for.

Nogle år henne i studiet fandt han dog ud af, at gymnasielærerjobbet måske var en tand for stillestående til ham. Han søgte derfor ud i større private virksomheder og fik et job som direktionsassistent i forsikringsselskabet Kgl. Brand. Det blev startskuddet til en ni års karrieremæssig tour de force, der endte i selskabets tronstol med titlen administrerende direktør.

- Jeg arbejdede mig op, fik to børn, tog en HD og læste til kaptajn af reserven ved siden af. Samtidig havde jeg rigtigt meget indkommandering og var formand for Reserveofficersforeningen. Jeg fatter ikke, at min hustru blev hængende i de år, husker Sven Arne Blomberg, der udover flid og dygtighed også tilskriver sin succes det rene svineheld.

- Man skal være på det rigtige sted på det rigtige tidspunkt. Man kan ikke planlægge sin karriere fuldt ud, for der er mange tilfældigheder, der spiller ind. Held er en faktor, men der er også en tendens til, at man bliver heldigere jo mere, man arbejder for det, siger Sven Arne Blomberg.

Var i spil som forsvarschef

I 90'erne skiftede Sven Kgl. Brand ud med BRFkredit. Samtidig var der også gang i reserveofficerskarrieren, som han sluttede som Danmarks eneste oberst af reserven. Kombinationen af den store civile ledelseserfaring og obersttitlen gav headhunterne blod på tanden, da forsvarschefstillingen skulle besættes i foråret, og de opfordrede Sven til at søge, men han ville ikke.

- Headhunterne ville sikkert gerne kunne præsentere ministeren for en civil kandidat, men jeg ville ikke. Dels har jeg allerede et job, jeg er glad for, dels er jeg for gammel, da jeg ville nå at komme op midt i tresserne, mens jeg skulle være i jobbet. Endelig mener jeg ikke, at jeg har alle de faglige militære kompetencer, som en forsvarschef bør have. Vi er trods alt i krig, og det ville ikke være rimeligt overfor de unge officerer og soldaterne i Afghanistan, slutter Sven Arne Blomberg. ■

FAKTA

Sven Arne Blomberg
62 år

Administrerende direktør i BRF Kredit siden 1995

Oberst af reserven

Gift med Bodil og har tre voksne børn.

Bor i Gentofte.

- **Elsker at køre hurtige motorcykler og har en Yamaha FJR 1300**
- **Voksede op i en 60 kvadratmeter stor lejlighed i Vangede med far, mor og lillesøster.**
- **Har 15 jakkesæt i klædeskabet.**
- **Har altid været fysisk aktiv og elsket idræt.**
- **Spiser helst hakkebøf med bløde løg.**
- **Hader uærlighed og at folk ikke lever op til, hvad de lover.**
- **Er handy mand og kan gå shop amok i et værktøjsmagasin.**

SAGT & SKREVET OM FORSVARET

Der er en mand i forsvaret, der er ansat til at købe Puch Maxier i den blå avis til øvelser.

Jan Gintberg, komiker

Spioner har rettet søgelyset mod Arktis

"Det arktiske område er et af de tydeligste udviklingstræk i fremmede staters spionage mod Danmark." ■

Jakob Scharf, chef for PET.

Berlingske Tidende

Oprustning mod pirater virker

"Bagmændene bag piraterne er ved at finde andre forretningsområder. Den omfattende indsats mod piraterne er årsagen til, at det er for nedadgående." ■

Administrerende direktør Hans Tino Hansen,
Risk Intelligence, om indsatsen mod pirateri ved Afrikas Horn.

TV2-nyhederne

Missionen jeg aldrig glemmer

"Det er min profession at redde liv, og normalt tager jeg aldrig missionerne med hjem, men denne ulykke var så meningsløs."

Thomas Thomasen, Eskadrille 722, om sin indsats under Præstø-ulykken. ■

Nordvestnyt

MENNESKER SAMME SAG

15.750 militære og 740 civile ansatte i forsvaret er omfattet af sundhedstriaden. Det betyder, at de ansatte skal kunne bestå diverse helbredsundersøgelser og fysiske krav, så de blandt andet er til rådighed for udsendelser til missionsområder.

I hvert nummer af Forsvarsavisen beder vi ni ansatte i forsvaret om at forholde sig til det samme spørgsmål. Vi spørger ansatte i hele forsvaret, soldater såvel som civile.

HVORDAN HOLDER DU DIG I FORM?

”Jeg laver to øvelser fra håndbogen i militær fysisk træning to gange om dagen.

THOMAS OLSEN, KAPTAJN

Jeg har løbet 37 maraton i år. Jeg regner med at løbe nr. 100 den 27. oktober.

M.Z. NIELSEN, OVERKONSTABEL

Jeg går lange ture flere gange om ugen, og jeg svømmer mindst en time om ugen.

ANNE BØJE, AFDELINGSSYGEPLEJERSKE

Jeg cykler. Selvom vi er i Nordatlanten, kan vi holde os i god form i fut-rummet.

LARS HEMME NIELSEN, ORLOGSKAPTAJN

Til søs bruger jeg løbebånd og styrketræner. I havn løber jeg overalt – sidst var i Narsarsuaq.

GERT HINRICHSEN, MARINESPECIALIST

Jeg løber mellem 2 og 5 kilometer tre gange om ugen.

ANDERS LANGHOFF, GARDER

Med crossfit tre gange om ugen.

THOMAS KJÆRULF, GARDER

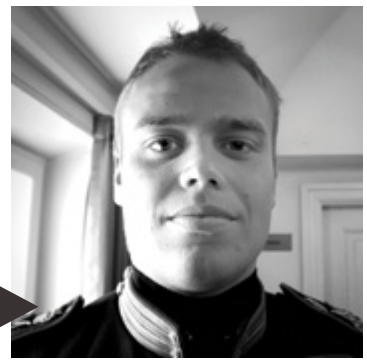

Jeg prøver at veksle mellem crossfit og løb, og desuden spiller jeg lidt fodbold.

LASSE SVENDSEN, GARDER

Jeg løber rundt efter mine børn. Og så tager jeg trappen i stedet for elevatoren.

MICHELLE RASMUSSEN, ELEV

Bliv ven med forsvaret på **facebook**